

Et sted som passer for meg

Ung pinseidentitet i Kristiansand

Marius Alexander Røstad

Veileder

Ida Marie Høeg

Universitetet i Agder, 2023

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for religion, filosofi og historie

Master

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg utforsket trosholdninger, moral og identitet til unge pinsevenner i Kristiansand. 12 unge voksne som var involvert i menigheten ble intervjuet, i tillegg til én av menighetens ledere. Resultatene viste at de unge pinsevennernes trosholdninger, moral og identitet var tett knyttet til en individualistisk og privatisert livsstil. Valg av menighet, ble også i de fleste tilfellene gjort på bakgrunn av sosiale relasjoner og ønsket møtestil. Det var ingen tydelige krav til livsstil for å være involvert i menigheten, og livsstilsvalg ble ofte overlatt til den enkelte å finne ut av i samsvar med egen samvittighet og Gud. Begrepet «pinsevern» var det også få som ønsket å bruke om seg selv, de ønsket heller å identifisere seg som bare kristne. Dette var ofte grunnet i frykt for å møte fordommer, eller fordi de ikke hadde nok kunnskap om hva det innebar å være en pinsevern. Livsstilen til en ung pinsevern i dag skiller seg mye mindre fra en sekulær person, enn den gjorde for 50-60 år siden, men forskjeller var fortsatt til stede blant ungdommene jeg intervjuet.

Samfunnsidealet om toleranse så også ut til å prege mange av de unge pinsevennene.

Eksponering fra et mer pluralistisk samfunn, både innad i menigheten og for øvrig, så ut til å være en viktig faktor for at de unge pinsevennene hadde en økt holdningstoleranse. I moralspørsmål som alkohol og samboerskap, hadde alle en innstilling til hva de selv mente var riktig, men for mange var det viktig å ikke dømme andres valg, selv om de selv valgte annerledes. Det kom også frem at i moralspørsmål som Bibelen ga et tydelig svar på, som sex før ekteskapet og homofili, var det mindre tolkningsrom, mens i moralspørsmål som ikke var tydelig definert i Bibelen, var tolkningsrommet større og mer liberalt.

Mye tyder på at skjer en sakte liberalisering ved at unge begynner å gjøre og mene ting som i større grad samsvarer med det omliggende samfunnet. Endringene skjer dermed på et praktisk plan endrer livsstil, før de i etterkant, når praksisen har blitt mer normalisert, legitimeres teologisk. Dette kommer til syne på alkohol hvor flertallet praktiserte en praksis, som tidligere i pinsebevegelsen var forbundet med synd. Tidligere holdningsendringer for kortspill, dansing, idrett på søndager og kvinnelige ledere har også fulgt et lignende mønster. Generelt sett var Gud blitt snillere og krevde mindre av individet, han var alltid til stede for å støtte, hjelpe og gi trygghet når det trengtes.

Forord

Denne oppgaven markerer slutten på lektorutdannelsen ved Universitetet i Agder. Jeg er takknemlig for gode studievenner og inspirerende forelesere som har bidratt til at fem år har gått fort. Jeg sitter igjen med masse ny kunnskap og nye perspektiver som jeg tar med meg videre i livet. Etter fem år med studier er jeg forhåpentligvis forberedt på veien videre som lærer.

Først og fremst vil jeg takke min veileder Ida Marie Høeg, professor i religionssosiologi. Jeg syntes din veiledning reflekterte din faglige kompetanse og dine tilbakemeldinger var konkrete og gode og hjalp meg videre. Takk for at du trodde på oppgaven og for alle gode innspill og råd til å gjøre oppgaven bedre og mer presis.

Takk til de andre masterstudentene og seminaransvarlige i religion og filosofi for drøfting og tilbakemeldinger underveis i skriveprosessen.

Jeg vil også takke Filadelfia Kristiansand for å la meg utføre intervjuene blant noen av menighetens aktive unge voksne. Takk til alle 12 unge voksne og til den ene av menighetens ledere som stilte til intervju og delte om personlige trosholdninger og moralspørsmål.

Sist, men ikke minst, vil jeg også takke min forlovede, Chrisandra. Du har støttet, heiet og trodd på meg fra begynnelse til slutt. Din kjærighet har også gitt meg nytt mot og styrke til å fullføre oppgaven. Jeg er også veldig takknemlig for dine tilbakemeldinger på språk og innhold, som har vært med på å gjøre oppgaven bedre.

Marius Alexander Røstad

Kristiansand, mai 2023

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord.....	3
1. Innledning	6
Introduksjon	6
Oppgavens oppbygging	8
Karismatisk kristendom	9
Pinsebevegelsen	9
Kvinner i lederskap de siste 100 årene i pinsebevegelsen	11
Pinsemenigheten Filadelfia Kristiansand.....	14
Ungdom i Norge og kristen ungdom i Kristiansand	16
2. Teoretisk forankring.....	19
Religionssosiologi som fagfelt.....	21
Religionsdefinisjon	21
Identitet	23
Sekularisering	23
Pluralisme	24
Religiøs individualisering, privatisering og estetisering.....	26
Medialisering	28
3. Metode	30
Personlig ståsted og kjennskap til felt.....	30
Vitenskapsteori	31
Hermeneutikk.....	32
Kvalitativ metode som datainnsamlingsstrategi	33
Utvalg.....	34
Reliabilitet og validitet.....	37
Forskningsetisk vurdering.....	38

4. Forskning på feltet	40
5. Presentasjon av funnene.....	43
Relasjoner og sosialt liv	43
Felleskap, sanselighet og teologi	43
Kristen på min egen måte	45
Alt er like bra!	46
Pinsevern uten karismatikk	48
Liberal livsstil	49
Guds kommunikasjonskanal	50
Nye fylder	51
Heller fokus på himmel enn helvete	52
Individualisert måteholdspraksis	53
Nei til samboerskap.....	55
Sex er forbeholdt ekteskapet.....	57
Greit å være en ikke-praktiserende homofil.....	58
Klimaet var problematisk i teorien, men ikke i praksis	61
Sannheten tåler alt.....	62
Greit å være kristen i Kristiansand.....	64
6. Konklusjon og noen større linjer.....	66
Erfaringsbasert forskjellsreligion.....	66
Utvannet livsstilskrav.....	67
Ung pinseidentitet	68
Individualisert tro.....	69
Skjer det en liberalisering?.....	71
Litteraturliste.....	75
Vedlegg 1: Informasjonsskriv for informantene.....	83
Vedlegg 2: intervjuguide.....	86

1. Innledning

Introduksjon

I en stadig mer digital og globalisert verden, står dagens unge ovenfor enorme mengder av informasjon. Internett har utvidet horisonten for alle, og aldri før har det vært så lett å innhente informasjon og få impulser fra motstridene kilder. Et større mangfold av ulike perspektiver fører også til at enhver lett kan finne noen som er enig med en selv. Tidligere hadde lokale religiøse ledere større autoritet når det gjaldt trosholdninger og moralspørsmål, mens man i dag kan finne religiøse ledere på internett for å legitimere sine synspunkter.

Det å ha en konservativ kristen selvforståelse, som gjerne betyr å ha tradisjonelle kristne trosholdninger og moral, blir i dag oppfattet som gammeldags og lite tolerant blant mange. Samfunnet støtter gjerne en tolerant religion med verdier som sammenfaller med storsamfunnets tanker, men kan være kritisk til religion som skiller seg fra majoriteten (Repstad, 2020, s. 143). Vil konservative menigheter klare å videreformidle sine verdier og holdninger til neste generasjon, eller står de ovenfor en liberalisering? Sosiolog Pål Repstad skriver: «Mye liberalisering i religiøse miljøer skyldes påvirkning fra storsamfunnet. Når folkeopinionen svinger, er det ikke så lett å stå imot» (Repstad, 2020, s. 142).

«Et sted som passer meg – ung pinseidentitet i Kristiansand» er tittelen for denne oppgaven. I tittelen ligger det en antydning til en individualistisk tilnærming til pinseidentitet, trosholdninger og moralspørsmål som oppgaven drøfter. Tidligere ble en pinsevenns livstil beskrevet som: «puritansk, preget av nøkternhet, offervilje og avhold fra all verdslige fornøyer» (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207). I dag er livsstilsforskjellene mellom kristne og ikke kristne mye mindre, men fortsatt til stedet (Trysnes, 2017, s. 135). Mye tyder på at det har skjedd en generell liberalisering blant religiøse hvor Gud har blitt «snillere» og dermed krever mindre av individet (Repstad, 2020).

Religiøse personers trosholdninger og moral var tidligere tettere knyttet til, og ofte definert av menighetstilhørighet. I et samfunn der religion er på tilbakegang, slik som dagens, blir det ofte mer fordelaktig å samarbeide på tvers av menigheter og konfesjoner. Denne økte økumenikken har ført til at barrierene mellom menigheter har sunket. Det vil si at unge

voksne som går i konservative menigheter i dag, ikke nødvendigvis har konservative trosholdninger og moral (Repstad, 2020, s. 131–133). Helje Sødal forsket på tre ulike konservative kristne ungdomsmiljøer i Kristiansand for ca. 20 år siden, og konkluderte med at den teologiske profilen har gått fra å være konfesjonell, til å bli mer funksjonell. Hun skriver: «Ungdommen ser ut til å finne spørsmål om konfesjonell tilhørighet underordnet, kanskje også lite relevant. De gir uttrykk for at det viktigste er om en taler fungerer godt, det vi si treffer tilhørerne med budskapet sitt» (Sødal, 2005, s. 76).

Endringer, spesielt i konservative miljøer, skjer ofte i generasjonsskifter der den nye generasjonen gjør ting litt annerledes og således dras hele menigheten gradvis i en ny retning (Repstad, 2020, s. 142). Ved å forske på unge pinsevenner, er ønsket å kunne si om det skjer en intern liberalisering i menigheten, eller om menighetens ledere greier å videreformidle sin trosholdninger og moral til neste generasjon. Forskere har sett at unges tanker og meninger speiler fremtiden og muligens kan gi en indikasjon på tendenser innenfor religionens retning (Høeg, 2017, s. 10, 15). Likevel er det viktig å understreke at trender man kan se i dag, kan svinge i den andre retningen, og at det er umulig å si med sikkerhet hva som vil skje ved neste generasjonsskifte av ledere.

Prosjektets formål har vært å få en dypere forståelse av hvordan aktive unge voksne pinsevenner i menigheten Filadelfia Kristiansand, ser på seg selv som pinsevenner. Videre har det vært et ønske å få en forståelse av hvordan de forhandler grensene mellom hva som er en innenfor- og utenforpraksis i forhold til trosholdninger og moralspørsmål. Gjennom intervjuer med aktive unge pinsevenner, utforskes deres selvforståelse og hvordan identiteten forhandles med det omkringliggende samfunn. Intervjuene omhandlet blant annet dagsaktuelle spørsmål som homofili, alkohol, samboerskap og seksualmoral. For å gi empirien et rammeverk blir karismatisk kristendom, pinsebevegelsen og ungdom presentert, før det gis et teoretisk rammeverk som brukes til å drøfte funnene. Det finnes lite, spesielt nyere, forskning på unge innen lavkirkelig kristendom i Kristiansand, noe som gir prosjektet spesiell relevans.

Med bakgrunn i oppgavens formål, har problemstillingen for prosjektet har vært: «Hvordan forstår aktive unge pinsevenner i Kristiansand seg selv som pinsevevner, og hvilken betydning har trosholdninger og moralspørsmål for dem?».

Jeg har ut fra hovedproblemstillingen skal også følgende underspørsmål besvares :

1. Hva legger unge pinsevenner i det å være en kristen, og hvordan preger det deres livsstil?
2. Har unge pinsevenner en individualisert tro hvor de mener man må finne ut av hva som er rett selv (subjektiv tolkning), eller trosholdninger og moral som er mer i tråd med pinsemenighetens trosgrunnlag.
3. Begrunnes unge pinsevenner trosholdninger og moralspørsmål i dogmer eller erfaringer og følelser?
4. Ser unge pinsevenner på medialiseringen som en positiv eller negativ påvirkning for egen tro?

Oppgavens oppbygging

Oppgavens første kapittel gir en introduksjon av karismatisk kristendom ved å starte på et overordnet nivå, for så å zoomer inn på pinsebevegelsen og til slutt på menigheten Filadelfia i Kristiansand for å gi en teologisk kontekst. Videre vil ungdom og kristen ungdom i Norge bli presentert noe som er med på å gi kontekst til gruppen unge pinsevenner. Kapittel 2 er en presentasjon av det teoretiske rammeverket for oppgaven. Relevante sosiologiske teorier og begreper som religion, sosiologi og identitet blir presentert og forklart. I kapittel 3 presenteres og metodiske valg og refleksjoner rundt disse. I tillegg er det en diskusjon rundt utvalg, rekrutteringsprosess, reliabilitet, validitet og forskningsetiske vurderinger. Kapittel 4 er en presentasjon av tidligere forskning på feltet som er relevant for drøftingen av oppgavens funn. I kapittel 5 presenteres, kategoriseres og tolkes empiri i lys av teori og tidligere forskning. I kapittel 6 avsluttes oppgaven med en oppsummering av funnene, samt en konklusjon i samsvar med teoretisk rammeverk.

Karismatisk kristendom

Den pentekostale, eller pinsekarismatiske kristendommen har tre hovedgrener. For det første, den klassiske pinsebevegelsen, for det andre den karismatiske bevegelsen innen protestantiske, katolske og ortodokse kirker og for det tredje uavhengige karismatiske kirker. Ordet «karismatikk» kommer fra det greske ordet *charisma* og refererer i denne sammenhengen til åndegaver som tungetale, helbredelser og profetier. 600 millioner av verdens ca. 2,3 milliarder kristne hører til under den pinsekarismatiske bevegelsen. Det er litt uenigheter om hvem som hører til under de ulike hovedgrenene. Pinsekarismatisk kristendom startet tidlig på 1900-tallet med vekkelsen i Azusa Street i USA som ble starten på den klassiske pinsebevegelsen. På 1950-tallet begynte også andre protestantiske kirkesamfunn å åpne seg opp for forkynnelse om Åndens gaver (Ø. G. Andersen, 2018, s. 191–194).

Først på 1970-tallet fikk den karismatiske bevegelsen større oppslutning i Norge gjennom oppstarten av Oase-bevegelsen. Denne bevegelsen sprang ut av den Den norske Kirke, og de har årlige stevner som samler flere tusen mennesker. Åpningen for det karismatiske i kirken førte til overskrifter i avisene om prester som talte i tunger. Oase-bevegelsen i Norge er et eksempel på den andre hovedgrenen, en karismatisk retning innenfor de protestantiske kirker. På 1980-tallet startet også *trosbevegelsen*, et alternativ til pinsebevegelsen. Bevegelsen fikk sitt navn på bakgrunn av dens fokus på å ha tro til at Gud svarer bønner, og gjør under på forskjellige områder av livet, som for eksempel gjennom helbredelser og økonomisk fremgang. Under trosbevegelsen startet menighetene: Oslo Kristne Senter og Levende Ord Bergen, som i dag heter Credokirken. Trosbevegelsen deler mange likheter med pinsebevegelsen, men har blant annet ingen felles ledelse. Trosbevegelsen er eksempler på den tredje grenen med uavhengige karismatiske kirker (Ø. G. Andersen, 2018, s. 198–200).

Pinsebevegelsen

Pinsebevegelsen, som hører til under den klassiske pinsebevegelsen startet i 1906 med vekkelsen i Azusa Street i USA, og har sin bakgrunn i metodismen og hellighetsbevegelsen. Navnet «pinse» henviser til Den hellige ånds komme, og peker på et sterkt fokus på Den hellige ånd som definerer kirkesamfunnet. Thomas Ball Barratt pionerte pinsebevegelsen i Norge etter et besøk i USA i 1906, og mye av den vest-europeiske pinsebevegelsen har sitt opphav i vekkelsen Barratt tok med seg tilbake til Norge (Ø. G. Andersen, 2018, s. 191–197; Anderson, 2004, s. 84–85). Pinsebevegelsen globalt sett har et sterkt fokus på misjon og

evangelisering. Dette er viktige faktorer til at pinsebevegelsen blir sett på som den raskest voksende religiøse bevegelsen i verden (Anderson, 2004, s. 206).

Etter Den norske kirke er pinsebevegelsen det største protestantiske retningen i Norge, og har omtrent 40 000 medlemmer fordelt på ca. 350 menigheter (Regjeringen, 2022; ssb, 2020). Teologien er forankret i den protestantiske lære som innebærer blant annet troen på den treenige Gud: Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. Jesu død og oppstandelse står sentralt, og pinsevenner tror at gjennom Jesu lidelse og død ble han stedfortreder for menneskene. Læren om rettferdiggjørelsen sier at man får tilgivelse for synden og da er rettferdiggjort av nåden alene, gjennom troen på Jesus. Gjennom å ta imot Jesus som frelser blir man født på ny i en åndelig forstand og blir et Guds barn (Ø. G. Andersen, 2018, s. 200).

Et særpreg for pinsemenigheter er det sterke fokuset på Den hellige ånd. Pinsemenighetene tenker at alle Guds barn har fått Den hellige ånd og kan erfare Åndens dåp som hjelper med utrusting til liv (helliggjørelsen), og tjeneste (misjon og evangelisering) (Ø. G. Andersen, 2018, s. 201–202). Tilbake til begynnelsen av Azusa-vekkelsen ble det sagt at møtene ble kontrollert av Den hellige ånd, og at det var Den hellige ånd som var lederen. Det skal også ha vært flere manifestasjoner og demonstrasjoner av Guds kraft, og mange ble ånds døpt eller «fylt av Ånden» slik det sto skrevet om i Apostelens Gjerninger 2:1-13. Tungetale, et fenomen som i starten av pinsevekkelsen vanligvis fulgte ånds dåpen, var en tydelig distinksjon fra andre kirkesamfunn (Anderson, 2004, s. 187, 189–190).

Dåpssynet i pinsebevegelsen er baptistisk hvor man døper troende. Det vil si at personen må tro før den kan bli døpt, noe som blir kalt troendes dåp. Handlingen regnes som en bekjennelses- og lydighetshandling ovenfor Gud, men ikke en frelseshandling, da det er en forutsetning at personen som blir døpt allerede er frelst. Dåpen blir et symbol på Jesu død og oppstandelse, som blir uttrykket ved at personen «begraves» ved full neddykkelse under vann for så å bli reist opp igjen for å leve et nytt liv. Da det ikke praktiseres barnedåp, er vanlig praksis barnevelsignelse. Her blir barnet presentert fremfor menigheten og får forbønn og velsignelse (Ø. G. Andersen, 2018, s. 203).

Pinsebevegelsens kirkesyn i Norge er *kongregasjonalistisk*, som betyr at hver menighet er selvstendig. Pinsebevegelsen kan dermed bedre beskrives som et nettverk av selvstendige menigheter som samarbeider, enn et kirkesamfunn. Det vil si at hver enkelt menighet har

frihet til å vurdere vedtak som pinsebevegelsen blir enige om på den årlige lederkonferansen, men bryter de med trosgrunnlaget, kan de bli ekskludert. I litteraturen brukt i denne oppgaven har det ikke blitt nevnt tilfeller der noen faktisk har blitt ekskludert, så det er mulig det er rent teoretisk. Det er også i stor grad en demokratisk styreform hvor kandidater til stillinger, eller større saker blir presentert foran menigheten på ekstraordinære menighetsmøter. Der er det menighetens medlemmer som stemmer og vedtak blir gjort på bakgrunn av flertallet (Ø. G. Andersen, 2018, s. 205–206).

Det vanlig å tolke Bibelen i lyset av Den hellige ånds åpenbaring innad i pinsemenigheter. Dette fordi pinsevenner mener Den hellige ånd gjør Bibelen «levende» og dermed skiller seg fra andre bøker. Bibelske tekster får ofte en dypere mening og flere lag som kun kan åpenbares gjennom Den hellige ånd (Anderson, 2004, s. 225–226). Pinsevenner har tradisjonelt hatt en streng etikk og en livsstil preget av nøkternhet, men de siste årene har det skjedd en betydelig oppmykning. Kortspill, aktiviteter på søndager, dans, eller å gå på kino er i dag ikke sett på som problematisk blant unge konservative kristne, men som for rundt 50 år siden ble aktivitetene forbundet med synd. Spørsmål rundt blant annet alkohol, klesstil, tobakk og kulturliv har også blitt mindre kontroversielle. Det er ikke et entydig nei til alkohol, slik det var før, og praksisen varierer fra menighet til menighet. Likevel er mange fortsatt restriktive til alkohol (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207). Pinsemenigheter understreker at Bibelen er Guds ufeilbarlige ord og dermed øverste autoritet i etikk, moral, tro og lære. Det er i overensstemmelse med Bibelen pinsemenigheter mener at sex hører til i rammen av ekteskapet og at likekjønnet ekteskap avises (f.eks.: 1.Mos. 2:24, 1. Tess. 4,3-5, Rom. 1:26-27) (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207–208).

Kvinner i lederskap de siste 100 årene i pinsebevegelsen

Thomas Ball Barratts kvinnesyn var radikalt på sin tid, og han fremmet synspunkter og organiserte ledelsen slik at den åpnet for kvinner i lederstillinger. Ledelsen besto av eldste, tjenere og tjenerinner. De valgte tjenerinnene deltok på eldstemøtene og fikk dermed innflytelse over valg som ble tatt. Barratts kone var en av disse som kjempet for kvinners stilling i menigheten. For Barratt var det den enkeltes utrustning av Den hellige ånd og karakter som var avgjørende for å bli valgt inn i lederstilling (Gunnestad, 2015, s. 206–208). Etter Barratts død, ble det gjort endringer på kvinners deltakelse i ledelsen, og kvinner fikk ikke lenger delta på eldstemøtene og mistet dermed innflytelsen de hadde hatt. Kvinner var likevel fortsatt aktive i ledelse og forkynnelse utenfor menigheten, spesielt i misjon. Sverige

fikk sin første kvinnelige pinsepastor i 1980 som førte til at debatten rundt kvinners rolle blusset opp også i Norge. I 1984 ble boken *Kvinnen – fri til tjeneste?* utgitt av Ole Georg Hoaas og Oddvar Tegnander. Tegnander, som på den tiden var rektor på en av pinsebevegelsens bibelskoler, argumenterte for en mer kontekstualisert bibeltolkning. Han viste til samtidens kultur og negative holdninger til kvinner, og peker på Jesu radikale kvinnesyn. Etter en større gjennomgang av tekster fra Det nye testamentet, konkluderer han med at tekstene som begrenser kvinners rolle i menigheten må tolkes inn i den historiske konteksten. Med andre ord argumenterte Tegnander i lys av nåtidens kvinnesyn; når man leser Bibelen, må man se på helheten, ikke bare på enkeltversene. Dermed var det ingen grunn til å hindre kvinner som Gud kalte til lederansvar i menigheten (Gunnestad, 2015, s. 210–212).

På 1990-tallet hadde praksisen rundt kvinner i lederroller begynt å endre seg, og noen menigheter fikk kvinnelige eldste. I 1993 fikk Pinsebevegelsen i Norge sin første kvinnelige hovedpastor, og året etter ble det dannet en arbeidsgruppe for å vurdere spørsmålet rundt kvinner i lederskap. Konklusjonen fra denne arbeidsgruppen ble presentert på pinsebevegelsens årlige predikantkonferanse i 1995, uten at gruppen kom til en enighet. Det var to forskjellige syn i arbeidsgruppen. Det første var at all tjeneste, inkludert eldste og overordnet lederansvar (pastorrollen) var åpent for kvinner og menn. Det andre synet var mer konservativt; at begge kjønn var likeverdige i skapelsen og kunne bidra i menigheten, men at overordnet lederansvar og posisjon som eldste var forbeholdt menn. Likevel tok pinsebevegelsen selvkritikk for å ha holdt tilbake kvinner, og begge partene ønsket flere kvinner sine bidragene i menighetene. Endringene innad menighetene var allerede i gang, og sannsynligvis vanskelig å reversere. Det ble en gradvis overgang uten stor debatt, hvor flere nye ungdomspastorer og barnepastorer var kvinner, og flere kvinner ble valgt inn i eldsterådene (Gunnestad, 2015, s. 212–213).

Kristi Thuseth Gunnestad har skrevet om kvinner og lederskap i pinsebevegelsen, hun peker på to mulige årsaker til at praksis, og i etterkant den teologisk argumentasjon endret seg. For det første ble pinsevenner preget av tankene rundt likestilling i det omkringliggende samfunnet (Gunnestad, 2015, s. 213). Ole Georg Hoaas gjorde en undersøkelse i en stor norsk pinsemenighet, hvor 106 pinsevenner svarte på spørsmålet om kvinner burde være i eldsterådet. 39% svarte «ja», mens 44% svarte «nei». De resterende 13% svarte «vet ikke». Ser man på aldersfordelingen, viser det seg at 59% under 35 år svarte «ja», mot 26% som

svarte «nei». blant de mellom 36-50 år var det 32% som svarte «ja», mens 63% svarte «nei» (Hoaas, 36-44, s. 39). Hoaas kommenterer funnene: «Hvis disse tendensene er representative for pinsebevegelsen som helhet betyr det at tiden arbeider for likestillingsstandpunktet. De yngre generasjonene har ganske klart tatt stilling for full likestilling også i menighetslivet» (Hoaas, 36-44, s. 40).

Gunnestad peker på en annen mulig forklaring; at flere ledere i pinsebevegelsen med årene har tatt utdanning på universitet og høyskoler. Mer utdanning kan ha bidratt til å åpne for en mer historisk og kontekstbasert tolkning av bibeltekster. Det har med andre ord skjedd en endring fra en mer bokstavelig bibeltolkning, til et syn hvor den historiske og kulturelle konteksten ligger til grunn for å forstå bibelteksten (Gunnestad, 2015, s. 213–214).

Det er flere interessante faktorer ved å se på pinsebevegelsens endring rundt spørsmålet kvinner i lederskap. For det første så skjedde det en endring i praksis før det ble en offisiell teologisk endring. I debatten rundt gjengifte kan man se det samme mønster. Skilsmisse og gjengifte skjer hyppigere i det omkringliggende samfunnet, men også blant kristne og dermed har det blitt en større aksept internt. Det er to hovedsyn på spørsmålet innad i pinsebevegelsen, ett som er imot, og ett som mener det burde være greit under visse omstendigheter. Pinsebevegelsens teologiske refleksjonsgruppen åpnet i 2019 opp for gjengifte, og konkluderte med at det ikke er Guds vilje, men kan tillates under visse omstendigheter der hver situasjon må vurderes individuelt (Jahr, 2019; Weum, 2019).

Et dagsaktuelt spørsmål i pinsebevegelsensom i ellers i samfunnet er homofili. Homofilispørsmålet har fått mer oppmerksomhet etter at pinseteolog Terje Hegertun åpnet opp for at homofile kan leve sammen i trofaste parforhold (I. Y. Andersen, 2021; Jensen & Jensen, 2023). Det er interessant å stille seg spørsmålet om debatten vil følge lignende mønster som i debattene rundt kvinner i lederskap, skilsmisse og gjengifte. Dersom pinsevenner i større grad tenker at dette er greit, og begynner å praktisere det før det er teologisk akseptert, kan det tenkes at det blir et større internt press på teologisk forandring. Muligens vil det bli en teologisk splittelse blant pinseledere, slik at det i praksis blir to syn som aksepteres. Ett i tråd med Hegertuns oppfatning, og ett hvor homofili ikke aksepteres i det hele tatt.

Den første frikirkelige menigheten der lederskapet presenterte en mulig vei for homofilt samliv var Oslo misjonskirke Betlehem. Menighetens lederskap la frem et dokument som anerkjente homofilt samliv og ga rettigheter til medlemskap og tjeneste, uten å ville vie dem (*Leve sammen*, 2022). Det er interessant at det er en misjonskirke, ikke en pinsemenighet som først tok et aktivt valg mot å åpne opp for det trofaste samlivet Hegertun argumenterer for. Det er ikke så uventet at dette skjedde i Oslo, og ikke en annen by. I Filadelfia Kristiansand fikk de sine første kvinnelige eldste i 2020 (Eide, 2020), mens man i det kristne miljøet i Oslo, diskuterer om det skal åpnes for homofilt samliv. Det kan virke som byene er på helt forskjellige planeter, og at kristen-Oslo er mye mer progressive slik Dagens kartlegging av kristen-Norge viser (Nordic Navigation & Dagen, 2020).

Pinsemenigheten Filadelfia Kristiansand

Filadelfia Kristiansand er en pinsemenighet lokalisert i Kristiansand sentrum som ble grunnlagt i 1919. Menigheten er en av de største pinsemenighetene i Norge, og hadde i 2022 1718 medlemmer (Regjeringen, 2022). Menigheten har flere virksomheter nevnt på sin nettside; de har egen bibelskole, bønn- og veiledningssenter, lovsangsarbeid, omsorgssenter, gjenbruksbutikk og «servicekontakt» (gratis praktiske og sosiale tjenester). Menigheten driver også møter for familier på søndag formiddag, seniorarbeid for eldre over 60, ungdomsmøter fredag kveld og møter for unge voksne de kaller «UngVoksen» annen hver søndag kveld. På UngVoksen samles det gjennomsnittlig mellom 200-300 unge voksne og er et av byens største ungvoksen-arbeid. Målgruppen er personer mellom 20-30 år, og det er en blanding av yrkesaktive og studenter.

Tradisjonelt sett har pinsemenigheter hatt enkle og funksjonelle forsamlingshus med «løse teltpluggere» som ikke skulle forhindre Åndens verk. De løse teltpluggene er noe som refererer til det Bibelske møteteltet, Tabernakelet. Tabernakelet var en flyttbar helligdom som israelittene hadde gjennom ørkenvandringen. På samme måte har pinsebevegelsen hatt en tanke om at de er på en vandring her på jorden, med en sterk forventning om Jesu gjenkomst. Flertallet av pinsemenighetenes tidlige medlemmer var ganske fattige, og de hadde dermed ikke råd til permanente møtelokaler. Over tid, ble likevel menigheter ofte mer permanente i romslige og moderne lokaler (Sødal, 2013c, s. 68).

Selv om pinsemenigheters bygninger tidligere har vært preget av funksjonalitet og enkelhet, har det skjedd et skifte hvor flere bygger store bygg som viser menighetens virksomhet frem.

Slike påkostede signalbygg, som verdens største pinsemenighet; Yoido Full Gospel Church i Seoul, og Europas største pinsemenighet; Filadelfiakyrken i Stockholm, er eksempler. Filadelfia Kristiansand fulgte i deres fotspor med et signalbygg arkitekten kalte for «Glorien». Bygget er postmoderne og trendy, med mange vinduer for å slippe inn lys og som også skal symbolisere transparens. Visuelt ønsket bygget å vise frem troens relevans for nåtidens mennesker. Samtidig skulle det symbolisere at menigheten har et åpent og romslig felleskap å by på, med et budskap om mening for livet i dag. Bygget har ingen faste religiøse symboler, men korset eller andre kristnesymboler kan fremstilles digitalt og dåpsbassenget er skjult under scenen. Filadelfias nye bygg er et godt eksempel på hvordan noen pinsemenigheter ikke lengre følger idealet om å ha «løse teltplugg» (Sødal, 2013a, s. 74, 2013b, s. 145–149, 160–162).

I 2016 sto menighetens nye bygg med 1400 sitteplasser kalt «Q42» ferdig til en kostnad på 600 millioner kroner. For å finansiere bygget solgte menigheten sine fire barnehager for nesten 90 millioner, leiligheter i bygget for ca. 300 millioner og fikk store donasjoner fra menighetens medlemmer (Bjerknes, 2017; Granerud, 2023). Q42 består av et kombinert menighetslokale og konferansesenter, leiligheter, hotell, cafe og et cateringselskap. Underselskapet Kristiansand Kongressenter AS, som sto for utleievirksomheten, har helt fra starten gått med store underskudd, og menigheten har vært gjennom flere nesten-konkurser. I slutten av 2022 endte det med at menigheten måtte selge bygget for 100 millioner for å dekke deler av lånene, og er i dag leietakere (Horpestad, 2023). Filadelfia Kristiansand satt dermed igjen uten verdier. Menigheten har fått mye kritikk i media (se f.eks: Blågestad, 2016) og byggets økonomi har ført til stor intern misnøye med ledelsen, som førte til at flere av pastorene sa opp og mange av medlemmene har sluttet (Hammerstad, 2022).

Filadelfia Kristiansand driver også en egen bibelskole som er tett knyttet til menighetens andre virksomheter. Elevene får gjennom et eller to år «grunnleggende undervisning i bibelfag og i sentrale emner i den kristne tro», turer for å praktisere det de har lært, samt tar aktivt del i menighetens ulike virksomheter gjennom frivillig arbeid. Bibelskolen ønsker å gi «et solid fundament for livet» (Bibelskolen Filadelfia, 2023). En observasjon gjennom informantene, er at mange av de mest aktive personene i miljøet har gått ett eller to år på menighetens egen bibelskole. Dette kan ha flere årsaker, men det er sannsynlig at mange blir sosialisert inn i menigheten og menighetens ungvoksen arbeid. Gjennom bibelskolens forskjellige valgfag, lærer elevene viktigheten av å ikke bare delta på møter, men også bidra,

noe som igjen øker tilhørigheten til menigheten. Mange av elevene som blir boende i Kristiansand, forsetter å bidra i etterkant av bibelskolen. Det har derfor vært viktig å reflektere over hvordan dette påvirket resultatene i form av unge pinsevenners trosholdninger, moral og identitet.

Ungdom i Norge og kristen ungdom i Kristiansand

Ungdom og unge voksne er en stor og flytende gruppe. Gruppen har likevel en posisjon i samfunnet, og deler visse fellestrekk som gjør det mulig å beskrive den. Ungdom er i en livsfase hvor de løsriveres fra egne foreldre, flytter ut, fullfører utdanning, finner seg jobb, leter etter en partner og selv muligens blir foreldre. Ungdomstiden begynner i tenårene og kan vare opp til trettiårsalderen. Det vil variere fra ungdom til ungdom hvor man er i løpet, men generelt sett har ungdomstiden blitt kraftig utvidet, og overgangen til voksenlivet er ikke like strømlinjet som før i tiden. Enkelte kan være løsrevet på noen punkter, men ikke på andre. Mediene er en viktig påvirkningskilde til hva som ansees som verdifullt, og er med på å konstruere det sosiale selvbildet. Unge selv stiller høyere krav til utseende, prestasjoner og popularitet, noe som har ført til at flere sliter med psykiske plager (Høeg, 2017, s. 11–13). Unges valg av religion er mindre preget av foreldrenes ståsted enn tidligere, og religion fremstår nå i større grad som et personlig valg, og en del av identitetsbyggingen (Høeg, 2017, s. 23).

Ungdomstiden er en periode i livet hvor venner er særlig viktig. Relasjoner med jevnaldrende er sentrale for utviklingen av eget selvbilde og sosial kompetanse, og mange vennskap som dannes i ungdomstiden varer livet ut. Vennskap i dagens samfunn påvirkes betydelig av sosiale medier der unge er sammen, deler bilder og informasjon om hva de gjør, og hvem de er sammen med, noe som kan øke følelsen av ensomhet dersom man ikke er en del av «gjengen». Venner er med på å gi bekreftelse, støtte og fellesskapsfølelse, og gjennom vennskap føler man seg godtatt og akseptert noe mange ungdommer lengter etter. Hvilke venner man har er også med på å definere en, og sier dermed noe om hvem man er (*Ungdata - Agder*, 2022, s. 6).

Gruppen denne oppgaven tar for seg er eldre ungdommer. Jeg har valgt å bruke begrepet «ungvoksen» for å snakke om ungdom i alderen 20 til 30. Ungvoksenfasen blir karakterisert som en søke- og prøvefase for å etablere vennskap, familie og sosial posisjon. Fasen har for noen vært viktig for individets religiøsitet, da det å etablere en familie kan være med å

revitalisere troen. Ungvoksenfasen har store konsekvenser for resten av livet med mange store valg som utdanning, karriere og eventuelt etablering av familie. Det er et individualisert kulturelt ideal der selvstendige valg blir satt høyt. Forskning viser at selv blant ikke-kristne unge voksne, er verdier og religiøsitet fra oppveksten fortsatt med på å prege individet (Urstad, 2017, s. 179–180).

Kristiansand har en større religiøs aktivitet enn resten av Norge, også blant de yngre. I Ungdata undersøkelsen i Kristiansand for 2022 kom det frem at 22% av alle elever på VG1 oppga at religion betydde svært eller ganske mye for hvordan de levde livet. Dette var dobbelt så høyt som landsbasis på 11% (Ungdata, 2022b). Det var også 24% av elevene på VG1 som hadde vært med på aktiviteter i en religiøs forening minst en gang den siste måneden. På landsbasis var det 11% (Ungdata, 2022a). Dette peker på at religion fortsatt står relativt sterkt i Kristiansand, men trenden fra tidligere Ungdata rapporter fra Kristiansand og Agder viser at prosentandelen religiøst aktive ungdom går ned.

I følge Ipsos Norsk Monitor undersøkelse om gudstro, kom det frem at 22% av ungdom i 2021 mellom 18 til 26 år trodde på Gud. Dette var 5% lavere enn alle respondentene sett under ett, uavhengig av aldersgruppe. Gudstroen blant ungdom har falt med 6% siden 2013. På spørsmål om respondentene betraktet seg som personlige kristne, svarte ca. 21% av ungdommene mellom 18-26, «ja». Dette var identisk med alle respondentene. Andelen ungdom mellom 18 og 26 år som identifiserer seg som personlig kristne, har dermed vært stabil siden 2013 (Ipsos Norsk Monitor, 2022). Dette må likevel tolkes i retning at begrepet personlig kristen har forandret innhold fra å være en bekjennende kristen, til en mer individualistisk forståelse som at jeg er kristen på min egen måte (Høeg, 2017, s. 26). Ipsos Norsk Monitor viser også at andelen ungdom mellom 18 og 26 år som hadde deltatt på gudstjeneste de siste 12 månedene sank fra 37% i 2013, til ca. 26% i 2021 (Ipsos Norsk Monitor, 2022).

Unge voksne er altså generelt mindre religiøse enn de eldre, og undersøkelser peker på en nedadgående trend. De kristne trosholdningene bærer preg av å bli svekket, og færre ser på seg selv som religiøse. Det skjer altså en sekularisering på individnivå. Ser man på resultatene fra Ipsos Norsk Monitor, viser den at blant unge voksne mellom 24 og 26 år er det enda færre som kaller seg personlig kristne og har deltatt på gudstjeneste de siste 12 månedene enn før (Ipsos Norsk Monitor, 2022). Dette tyder på at flere av de litt eldre unge

voksne tar avstand fra troen i midten av 20årene. Fremveksten av sekulære unge voksne kan ha flere grunner. Blant annet gjennom eksponering for pluralitet blant venner, barnehage eller skole, kan individer endre religiøse meninger. Religiøs (eller ikke religiøs) sosialisering i familien ser også ut til å påvirke individers trosholdninger og moral, noe som betyr at religiøsitet eller sekularitet ofte overføres fra foreldre til barn. Økningen av antall sekulære ungdom forsterkes av foreldres sekularitet hvor trosholdninger og syn på religion ofte overføres til barna. Det vil si at sekulære holdninger ofte forsterkes i sekulære omgivelser (Urstad, 2017, s. 181–182).

I Kristiansand, under prosjektets utforming, var det et stort utvalg menigheter fra ulike kirkesamfunn. Flere av disse menighetene hadde også et dedikert arbeid for unge voksne ifølge den tverrkirkelig Facebookgruppen «Kristen student i Kristiansand». I gruppen ble det nevnt «UngVoksen» i Filadelfia som holder til i Kristiansand sentrum, «Touchpoint» i Randesund misjonskirke, som tidligere holdt til i sentrum, men nå er flyttet til Søm, «Kveldsmøtet» i Salem misjonskirke på Lund, «Ungvoksen møte» på Misjonshuset i Kristiansand sentrum og gudstjeneste i Puls som også er i Kristiansand sentrum. Kristen Idrettskontakt (KRIK) hadde også ukentlige samlinger med trening og en andakt på Spicheren treningssenter på Lund (*Kristen student i Kristiansand*, 2023).

2. Teoretisk forankring

Prosjektet «Gud på Sørlandet» startet i 2003, og skulle utforske endringer i det mest kristne fylke i Norge; Vest-Agder. Prosjektet hadde en hypotese om at det skjedde endringer innen det organiserte kristenlivet fra en forskjellsreligion til en humanitetsreligion (Repstad & Henriksen, 2005, s. 267). Disse begrepene er hentet fra boken *Religion in Modern Times*, hvor det kategoriseres ulike typer religion (Woodhead & Heelas, 2000). Den første er et sterkt skille mellom frelst og ufrelst, eller oss og dem (religion of difference, eller forskjellsreligion). Den andre kategorien er en religion med mindre skiller, hvor autoriteten flyttes fra Gud til mennesket, og erfaringer blir kilden til sannhet (religions of humanity, eller humanitetsreligion). Begreper som toleranse og individuell frihet er viktige verdier i denne kategorien. I den tredje kategorien skiller mellom Gud og mennesket helt fjernet (spiritualities of life), dette omfatter ofte nyreligiøsitet. Det er til slutt også en blandingsform (experiential religion of difference, eller erfaringsbasert forskjellsreligion), som kombinerer personlige opplevelser og erfaringer med faste dogmer (Repstad, 2005, s. 19–20). Den andre hypotesen var at det ble lagt mindre vekt på lære, og større vekt på følelser og erfaringer (Repstad & Henriksen, 2005, s. 267). En viktig arbeidshypotese til prosjektet som også omhandler hypotesene over, var at kristendommen på Sørlandet ikke var statisk, men i endring i en mer liberal retning (Repstad, 2005, s. 15).

Det ble i prosjektet også forsket på ungdom på Sørlandet. Det konkluderes med at ungdommene vektlegger opplevelser og følelser, men også faste rammer for trosinnhold som fortsatt bærer preg av et skille mellom frelste og ufrelste, og dermed en teologisk konservatisme. Dette plasserer ungdommene i kategorien erfaringsbasert forskjellsreligion (Sødal, 2005, s. 90; Trysnes, 2005, s. 97). Lovsangen trekkes frem som en viktig kilde til individuelle Gudsopplevelser, med tekster som fokuserer på både Gud som venn, og troen på Guds allmektighet. Helje Sødal bruker begrepet *den koselige majesteten* som også bekreftes av Irene Trysnes om dette fenomenet (Sødal, 2005, s. 81; Trysnes, 2005, s. 103–105). Trysnes konkluderer med at: «Gud er blitt mer venn, men ikke nødvendigvis mindre allmektig» (Trysnes, 2005, s. 104–105).

Et annet viktig funn fra «Gud på Sørlandet»-prosjektet er at skillet mellom kristne og ikke-kristne ungdommer er blitt mindre. Det er et redusert fokus på synd, og det å være en kristen ungdom har i større grad blitt frigjort fra en bestemt livsstil (Trysnes, 2005, s. 103, 2017, s.

135). Repstad setter det litt på spissen når han kommenterer på unge kristnes livsstil ved å si at: «religiøst engasjerte unge mennesker ikke har så ulik praksis fra andre, men kanskje litt mer dårlig samvittighet» (Repstad, 2020, s. 43). Reduserte livsstilskrav kan fort føre til en mer individualisert tro, som igjen er med å påvirke unge kristnes forståelse av hva det vil si å være en kristen. Det blir da også et bredere spekter av hva som blir sett på som innenfor- og utenforlivstil som kristen.

Ungdommer virket i liten grad opptatt av konfesjonell tilhørighet, men fokuserte mer på om talen var bra, og om den traff dem som hørte på med budskapet. Sødal fant også en større funksjonell holdning til hvilket kirkesamfunn man gikk i, med et større fokus på likheter og samarbeid, enn fokus på skiller og konflikter (Sødal, 2005, s. 76–77). Det sosiale er også en viktig faktor for tilhørighet, og ofte grunnlaget for å begynne i en menighet (Sødal, 2005, s. 84).

På bakgrunn av «Gud på Sørlandet»-prosjektet og nyere forskning på ungdom og religion, er min hypotese for undersøkelsen av unge pinsevenners trosholdninger, moral og identitet at det skjer en liberalisering. Jeg antok å se en mer erfaringsbasert forskjellsreligion enn en streng forskjellsreligion. Det kan også tenkes at det finnes noe påvirkning av humanitetsreligion hos enkelte. Ved et økt fokus på erfaringer, og dermed det subjektive, så regnet jeg med å finne en mer individualisert og privatisert tro med en vekt på egne tolkninger enn hva det har vært tidligere. En individualisert tro vil være med på å svekke menigheten og pastorens autoritet i trosholdninger og moralspørsmål. Ved at barrierene mellom menigheter har blitt lavere og kirkesamfunnets teologi forkynt i mindre grad (Repstad, 2020, s. 131–132), tenkte jeg at mange sannsynligvis ikke helt vet hva menigheten de går i faktisk mener om visse teologiske spørsmål. På bakgrunn av dette, tenkte jeg at kristne unge voksne i dag har en mer funksjonell tilnærming til menighetsvalg, og setter venner og relasjoner over teologi. Jeg regnet også med at dette også kunne føre til at unge pinsevenner i mindre grad mente noe allment, fordi de var redde for å støte andre ved å fremme kontroversielle synspunkt som går imot storsamfunnets syn. Et mer pluralistisk samfunn, med større uenighet, kan også ha bidratt til en økende toleranse for andres synspunkter.

Religionssosiologi som fagfelt

Fordi jeg har forsket på mennesker, samfunn og tro, har jeg valgt å forankre denne oppgaven i religionssosiologien. Repstad definerer sosiologi som: «... studiet av vekselspillet mellom mennesker, og av vekselspillet mellom mennesker og samfunnsordninger» (Repstad, 2020, s. 16). I sosiologien tenker man at selv om mennesket har en viss frihet til å påvirke omgivelsene, er man i stor grad påvirket av sine sosiale miljøer. Om mennesker eller samfunn påvirker hverandre mest, er sosiologer ikke enige om. Det ser ut til å være en enighet blant moderne sosiologer om at samfunnet ikke lengre bestemmer hele menneskets væremåte, det er likevel uenighet om hvem som påvirker hverandre mest (Repstad, 2020, s. 18).

Religionssosiologi er et underfelt av sosiologi, og er spesielt interessert i sammenhengen mellom det religiøse livet og samfunnslivet, samt hvordan dette preger og former hverandre. I Vesten er det mest forskning rettet mot samfunnets påvirkning av religion, og ikke motsatt. En mulig forklaring på dette er at religion står svakt i dagens samfunn, og dermed mindre interesse for religion blant forskere (Furseth & Repstad, 2003, s. 16–17; Repstad, 2020, s. 20).

Religionsdefinisjon

Definisjonen av religion er et omdiskutert tema, der det ikke finnes en enighet. Dette kommer av at religion er et abstrakt begrep på lik linje med politikk eller økonomi. Ulike individer vektlegger forskjellige fenomener, og man vil derfor sannsynligvis aldri enes om en felles definisjon. Ordet religion har latinske røtter, og ble tilbake i romertiden tolket i to ulike retninger. Den ene retningen så på religion som «å lese om igjen», eller å gjenta noe i form av riter. Den andre retningen så på religion som «å binde sammen», i betydning av å binde sammen guder og mennesker (Furseth & Repstad, 2003, s. 26). Av disse to definisjonene er det tydelig at den andre definisjonen er mer relevant for materialet mitt, da de unge pinsevevnerne hadde et tydelig fokus på verdien av relasjonen med Gud og hverandre, og ikke et tydelig fokus på religiøse handlinger som ritualer.

Linda Woodhead lagde et rammeverk for å forstå religion ved å identifisere fem forskjellige konsepter; religion som kultur, identitet, relasjon, praksis og makt. Hun mener alle fem trengs, men at ulike studier kan fokusere på én, eller flere av disse i kombinasjon. Under en kulturorientert forståelse av religion finner man tro. Det å være religiøs er knyttet til å tro

visse ting, som igjen betyr at man sier seg enig i visse doktriner, for eksempel troen på eksistensen av overnaturlige vesener. Religion kan også defineres som noe som gir livet mening. Religion blir da som noen briller man ser, og forstår verden gjennom, og som besvarer eksistensielle spørsmål. Religion som identitet handler først og fremst om sosiale bånd og identitet, som blir dannet og vedlikeholdt gjennom å være en del av et religiøst samfunn. Religion som relasjon tar for seg den personlige, sanselige og subjektive siden av religion som kan erfares gjennom for eksempel gudsopplevelser. Religion som praksis refererer til både den rituelle, og den etiske dimensjonen, og omhandler bønn, lovsang og moralske koder. Til slutt handler religion som makt om kilden til religiøs autoritet, som kommer fra både hellige tekster og religiøse ledere (Woodhead, 2011).

De unge pinsevennene i denne oppgaven, hadde alle en felles grunnleggende tro som bandt dem sammen. Selv om det var variasjon innen visse trosholdninger og moralspørsmål, var alle enig om flere viktige doktriner, for eksempel hva som skal til for å bli kristen. Mange av de unge pinsevennene svarte også at troen var med på å gi dem mening i livet, og en trygghet om at det går bra til slutt. Troen var med andre ord med på å besvare deres eksistensielle spørsmål, og viktig for å definere egen selvforståelse. Derfor er både tros- og praksiskonseptet relevant i denne oppgaven.

Tros- og praksiskonseptet tar for seg den kognitive siden av religion, men det er også en personlig, subjektiv og mer sanselig side av religion som ikke inngår under denne definisjonen. Derfor må andre deler av Woodhead sitt rammeverk som også trekkes inn for å få en god religionsdefinisjon som passer de unge pinsevennene. Religion som relasjon eller erfaringer var viktig for de fleste av dem (Woodhead, 2011). Det kom til syne gjennom de unge pinsevennenes fokus på en personlig relasjon med Gud, og gudsmøter gjennom for eksempel lovsang. Det kom også frem gjennom deres syn på Den hellige ånd, og en mer individualistisk tilnærming til hvilke holdninger og livsstil som var akseptert, og hvilke som var ikke-akseptert som pinsevenn.

Religion som identitet kom også godt til syne i de unge pinsevennenes vektlegging av viktigheten av det sosiale nettverket menigheten tilbød (Woodhead, 2011). De sosiale sidene av menighetslivet, var for de fleste med på å skape tilhørighet og identitet. For mange var den sosiale siden av det å være aktiv i menigheten viktigst, og i møte med tvil og spørsmål rundt trosholdninger og moral, var det heller venner de unge pinsevennene henvende seg til, enn

autoritetene i menigheten. Religion for dem var dermed en blanding av noe kognitivt, sanselig og sosialt, hvor vektleggingen var individuell.

Identitet

I et sosialkonstruktivistisk forskningsperspektiv er identitet noe som konstrueres i samhandling og kommunikasjon med andre (Thagaard, 2013, s. 43). Identitet omfatter også mer objektive kategorier som etnisitet og kjønn, selv om forståelsen av disse kategoriene også kan endres over tid gjennom samhandling og kommunikasjon. Et eksempel på dette er hvordan synet på kjønn har endret seg fra å være noe binært og biologisk, til å bli mer subjektivt og flytende, noe som blant annet kommer til syne gjennom språket, med introduksjon av nye kjønnskategorier og pronomener. Disse faktorene er med å danne rammer for hvordan vi forstår oss selv og andre.

Til grunn for å utforske unge pinsevenners identitet, er å forstå som informantenes selvbylde og subjektive selvforståelse, som formes i samspill med andre mennesker og samfunnet. Oppdragelsen man har med hjemmefra er en viktig del av identitetsutviklingen, der foreldres forhold til religion eller ikke-religion ofte påvirker eget valg, selv om identitetsbyggingen de senere årene i større grad har blitt individualisert (Høeg, 2017, s. 23; Urstad, 2017, s. 181–182). I ungdomstiden er ofte venner en viktigere påvirkning enn foreldre, og disse relasjonene med jevnaldrende påvirker utviklingen av individenes identitet (*Ungdata - Agder*, 2022, s. 6). Dermed har valg av venner og miljø store konsekvenser for hvordan man utvikler seg som individ, og hvilke valg man tar. Ungdom som begynner i kristent ungdomsarbeid blir påvirket av menigheten i spørsmål om trosholdninger og moral, som dermed blir en bidragende faktor i identitetsutviklingen.

Sekularisering

Sosiolog Karel Dobbelaares deler sekulariseringen opp i tre forskjellige nivåer: Samfunnsnivå, organisasjonsnivå og individnivå. På samfunnsnivå får religion svekket påvirkningskraft på samfunnsinstitusjoner. På organisasjonsnivået skjer det en sekularisering internt i de religiøse trossamfunnene (Dobbelaaere, 2002, s. 25–26). Med andre ord, skjer det en liberalisering hvor religiøse trossamfunn blir likere storsamfunnet. Det skjer ofte ved at teologiske spørsmål revurderes, gjerne med påvirkning fra det omkringliggende samfunnet. Det blir allikevel feil å anta at menigheter og trossamfunn adopterer samme syn som det omkringliggende samfunnet, bare med noen års etterslep. Det foregår stadige refleksjoner

innad i trossamfunnene om hvordan Bibelen skal tolkes (Repstad, 2020, s. 143–144). Aktuelle saker som diskuteres i dag er seksualmoral, homofili, kvinnelige ledere og skilsmisse og gjengifte. Til slutt skjer det en individuell sekularisering der religion i mindre grad preger det personlige livet (Dobbelaere, 2002, s. 25–26).

Historiker Nils Martinius Justvik har forsket på idrett og kristendom på Sørlandet fra 1945-2000. Idrett ble sett på som negativt i flere konservative kristne miljøer i Kristiansand. Det ble brukt flere argumenter som at søndagen skulle holdes hellig, man måtte passe seg for negativ påvirkning og for at ikke idretten skulle bli en avgud (Justvik, 2012, s. 269). Ettersom årene gikk, ble det på 1960-tallet mer aksept for å spille fotball blant kristne, men de kristne ble sterkt oppfordret til å bruke muligheten til å drive misjonsvirksomhet og være gode moralske forbilder (Justvik, 2012, s. 382). Rundt 20 år senere ble idrett helt akseptert blant konservative kristne, og unge kristne som vokste opp i etterkant av dette vet lite om at det i det hele tatt har vært en konflikt rundt temaet. Justvik får godt frem dynamikken i endringer ved at en ny generasjon unge kristne begynte å spille fotball når de hadde lyst. Det var ikke slik at de unge kristne nytolket Bibelen for å finne teologisk begrunnelse for å kunne spille fotball, de bare gikk og spilte. I etterkant kom heller nytolkningene, og dermed den teologiske legitimeringen av idrett. Med andre ord trumfet praksisen over den teologiske refleksjonen i denne saken.

Pluralisme

Religionssosiolog Steve Bruce er en av de største forkjemperne for en klassisk sekulariseringsteori. Han bygde blant annet på Max Weber og den unge Peter Berger i sin analyse av drivkraften bak sekularisering. Bruce la stor vekt på at et egalitært og liberalt samfunn fører til et sekularisert mangfold. I et tolerant og demokratisk samfunn blir det vanligvis vanskeligere å få gjennom religiøs praksis ovenfra, noe som fører til at det religiøse må velges, og da ofte velges bort (Furseth & Repstad, 2003, s. 112). Bruce mener også at pluralisme, både innad i religionen og blant forskjellige religioner, påvirker religionen negativt. Denne pluralismen truer og svekker religionens troverdighet, og Bruce mener religiøse organisasjoner i dagens liberale og moderne samfunn står ovenfor et stort dilemma. Organisasjoner kan legge seg på en fundamentalistisk linje med streng tolkning og tydelige krav til livsstil, noe som i dag kategoriseres som den konservative siden av religion. Dette kan appellere til noen, men fører ofte til avsky hos flertallet, noe som igjen kan føre til at religionen lett kan bli latterliggjort. Den andre strategien er å tilpasse seg det

omkringliggende samfunnet, og omfavne endring i liberal retning. Når religion i liten grad skiller seg fra det omliggende samfunnet ved at det religiøse tones ned, er det få som i det hele tatt ser vitsen med å være med. Det finnes nok av andre ikke-religiøse organisasjoner som er opptatt av politikk, veldedighet eller miljø, og som ikke krever religiøs overbevisning (Furseth & Repstad, 2003, s. 117–118).

Pluralisme blir ikke bare sett på som noe negativt for religionen. Et tilnærmet motsatt teoretisk syn har også blitt presentert, særlig av amerikanske sosiologer som Roger Finke og Rodney Stark. De hevder at religiøs pluralisme og konkurranse mellom kirkesamfunn ikke fører til sekularisering, men heller til religiøs mobilisering. Dette bygger på en overført markedsføringsteori, hvor åpen konkurranse fører til blomstring, spissing og mobilisering. Det vil si at større tilbud gir muligheter for å tilby noe for enhver smak, og dermed øke antall deltakere totalt sett. Det kan sammenlignes med TV-bruk. Jo flere TV kanaler som tilbys, jo flere totalt sett vil finne en kanal de vil se på. Flere aktører på markedet som tilbyr samme kanaler, fører i denne overførte betydningen til at menighetene må fornye seg og tilby noe folk vil ha. I Norge har vi hatt, og det kan argumenteres for at vi fortsatt i praksis har, en statskirke som mottar større økonomisk støtte fra staten, enn antall aktive kirkedeltakere skulle tilsi. Når økonomien er trygg, og prestene dermed har god jobbsikkerhet, er det lett å bli litt slapp og ikke se behovet for fornyelse. Det er et mye høyere insentiv for andre religiøse aktører som opererer på det frie markedet, og dermed trenger medlemmer for å få økonomien til å gå rundt. Tanken om at konkurranse gir innsats, gjelder også for medlemmene, så vel som lederne i kirken. Medlemmene inspireres og tvinges til å ta større ansvar for eget trossamfunn og dermed blir mer investert (Furseth & Repstad, 2003, s. 112–113).

Unge aktive kristne i en menighet har også kontakt og med andre ikke-aktive, og er gjennom jobb og utdanning i kontakt med ikke-aktive kristne. Som en del av samfunnet utenfor sitt avgrensede kristne miljø, vil en kunne anta at de også blir påvirket av storsamfunnet. I møte med spørsmål rundt for eksempel homofili var det tidligere mye enklere å forholde seg teoretisk, å mene det var galt, mens i dagens pluralistiske samfunn var det flere av informantene som kjente til noen som var homofile, og derfor syntes det var vanskeligere å skulle mene det var galt. Gordon Allport, en sosialpsykolog fra USA, presenterte det som blir kalt kontakthypotesen. Allports tese går ut på at personlig kontakt, under positive vilkår, er den mest effektive måten å redusere fordommer mellom en majoritet og en minoritet. Dette

fordi fordommer ofte er generaliseringer på bakgrunn av feilaktig informasjon. Gjennom kommunikasjon, får man mulighet til å forstå, og lære å sette pris på andres meninger og livsstil, noe som fører til at fordommer kan bli motbevist. De følelsesmessige sidene ved relasjonen som ofte kommer gjennom bekjentskap, har størst innvirkning på at fordommer brytes ned og det kan skape positive følelser mot individet man tidligere hadde fordommer mot (Allport, 1954). Dette kommer blant annet til syne i samfunnet ved at yngre har en generelt større positiv holdning til innvandrere, enn eldre (Strøm & Molstad, 2021, s. 46).

Religiøs individualisering, privatisering og estetisering

Religiøs individualisering handler om at religiøse autoriteter i mindre grad følges blindt, men at det religiøse livet i større grad har blitt individualisert innen både livstil og praksis.

Religiøse skrifter som Bibelen og religiøse ledere, mister autoritet, og færre ser på deres lære som definitiv. Med andre ord, flyttes autoriteten fra religiøse institusjoner til individer. Når de religiøse autoritetene svekkes, fører det til at religiøse i større grad velger å følge sitt eget verdikompass, i stedet for det trossamfunnet står for (Høeg, 2017, s. 21). Dette kan da føre til at konsepter fra forskjellige religioner kombineres og man danner sin egen personlige religion (Botvar, 2010, s. 13). Dette har noen kalt for «what's in it for me» individualisme (Botvar & Trysnes, 2017, s. 156), som kan bli en nyttemaksimerende religion, der man setter sammen sitt eget syn ut fra hva som ganger en selv.

Internett og medier har også bidratt til å svekke religiøse lederes innflytelse. Medlemmer trenger ikke lengre lokale religiøse ledere og om de er uenige, kan de bare finne seg en religiøs leder på nettet de er enige med (Lundby, 2021, s. 200–203). Dette kan føre til en løsrivelse fra de religiøse autoritetene i menigheten og dermed en sterkere individualisert tro.

Som en konsekvens av både sekularisering og individualiseringen i Norge har kristen tro blitt mer privatisert. Et tydelig tegn på at religion har blitt flyttet inn i den private sfæren, ser man på Statistisk Sentralbyrå hvor religion har blitt plassert under kategorien «kultur og fritid». Dette kan tyde på at religion ikke blir sett på som noe som hører til under verken politikk, økonomi eller andre offentlige instanser. Det signaliserer heller at religion er noe man driver med på fritiden og som dermed har blitt en privat og individualisert hobby. Religionen blir fort kun en del av individets «indre liv», og kommuniseres dermed lite utad (Repstad, 2020, s. 21, 42–44).

Estetisering av religion kan også være med å legge til rette for større religiøs individualisering. Estetikk forbindes ofte med noe vakkert, men i denne sammenhengen brukes det om noe som rører ved følelsene og sansene våre. Estetiske uttrykk kan i prinsippet være med å utdype og understreke religionens lære, som man kan se i klassiske salmer (Repstad, 2013, s. 9). Sødal konkluderer med at moderne lovsang er blitt mer erfaringsorientert og uttrykker følelser, stemninger og erfaringer. Dette står i kontrast til mange eldre lovsanger som hadde et større kognitivt innhold (Sødal, 2005, s. 83).

Det er i Norge flere eksempler på at økt estetikk ofte skjer i samhandling med et mindre fokus på dogmer. Dette kommer frem i mer tolkbare fenomener som musikk, dans, visuelle virkemidler og fortellinger. Når dogmene blir presisert mindre verbalt, legges det til rette for at individet tolker meningen selv og kan komme til konklusjoner som ikke nødvendigvis samstemmer med menighetens syn. En slik utvikling finner man både i den liberale og den konservative fløyen. Forkynnelsen blir kortere, og flere sanselige aktiviteter blir tatt i bruk. I forkynnelsen fokuseres det også i mindre grad på dogmatiske påstander, men heller i større grad på åpne fortellinger som individet selv kan undre seg og reflektere over. Det kan sies at religionen flytter seg fra hodet til hjerte og kroppen (Repstad, 2013, s. 10).

Filadelfia Kristiansand har ingen kunst eller fysisk symbolikk i menighetsbygget sitt. Dette skyldes hovedsakelig at bygget, Q42, er et kongressenter som også blir utleid til andre arrangementer. Tradisjonelt sett har ikke pinsebevegelsen hatt et stort fokus på det estetiske, men heller det funksjonelle. Selv om det store signalbygget har blitt en stor økonomisk belastning, reflekterer ikke det nødvendigvis det at menigheten ikke verdsetter at det estetiske. Det kan i stedet for være uttrykk for en generell høyere velstand i samfunnet nå, enn ved pinsebevegelsens start. Dette bekreftes i studien til Sødal der av informantene snakket om hellige hus, og at knyttet til store signalbygg fremhevet estetikk som viktig i seg selv (Sødal, 2013b, s. 168–171).

Filadelfia Kristiansand, i liket med mange andre pinsemenigheter, har et stort fokus på personlige gudsopplevelser gjennom ikke-verbale fenomener som er en større vektlegging av den estetiske dimensjon. Her er musikk, i form av lovsang et viktig virkemiddel som handler om gudsopplevelser, tilbedelse og felleskap. Åndelige opplevelser står i sentrum og det legges til rette for at man aktivt skal ta del i tilbedelsen gjennom blant annet at sangens tekst kommer på storskjerm (Farstad, 2013, s. 110; Trysnes, 2013, s. 106). Tilbedelse har også fått

en bredere tolkning, og dans har blitt mer vanlig både på scenen og under lovsangen. Da uttrykkes tilbedelsen og bønnen gjennom dans og lovsang, som blir en konkret måte å være i Guds nærvær på (Farstad, 2013, s. 110). Tidligere var følelser og det sanselige underlagt en teologisk fasit, mens i dag har det estetiske fått større plass til å utfolde seg på en mer subjektiv måte (Repstad, 2013, s. 11).

Medialisering

Medieviter og sosiolog Knut Lundby definerer medialisering som ønsket om å «... fange de langsiktige, gjensidige prosessene mellom medieendringer på den ene siden og sosiale og kulturelle endringer på den andre» (Lundby, 2021, s. 11–12). Medialisert religion er medienes fremstilling og formidling av religion. Dette er med på å sette preg på de religiøse miljøene, og på selve forståelsen av religion i samfunnet (Lundby, 2021, s. 24). I et mindre religiøst samfunn, der færre har en personlig tilknytning til religion, kan medienes fremstilling bli den eneste kilden til informasjon om hvordan religion er, og bør være, og mediene får dermed mye definisjonsmakt. Mediene heier oftest på «snill» religion, som tilpasser seg storsamfunnets normer, men er ofte kritisk og tøff mot religion som oppfattes som intolerant (Repstad, 2020, s. 133, 143).

Det har vært en økende interesse for religion i nyhetsbildet de siste årene. Dette vises blant annet gjennom flere debatter rundt for eksempel blasfemiparagrafen, bruken av hijab og Muhammedkarikaturer. Akademiske kretser har også sett at religion påvirker samfunnet, både på godt og vondt, og religion har fått en større plass som studieobjekt blant annet i fag som statsvitenskap og massekommunikasjon. Selv om religion har fått økt plass i media, betyr ikke det at befolkningen har blitt mer religiøs. Det skyldes nok heller at samfunnet er blitt mer globalisert, noe som bidrar til å gjøre religiøse uttrykk mer synlige (Botvar, 2010, s. 11).

Norges religiøst sammensatte landskap er både mer pluralistisk og sekulært enn før. I dag mener tre av fire nordmenn at religion bidrar til konflikt. Religioners mediedekning er med på å polarisere og forsterke konflikter (Lundby, 2021, s. 201). Medialiseringen har også svekket autoriteten som religion har hatt, og tradisjonelle religiøse autoriteter utfordres av utviklingen. Individet har fått større tolkningsrom rundt religiøse sannheter, og kan finne støtte for sine synspunkter gjennom blant annet sosiale medier (Lundby, 2021, s. 203).

Medialiseringen er også med på å lage underholdning av religion. Dette kommer inn fra tidlig alder gjennom en mer digital og mediefokusert religionsundervisning i skolen. Lærere underviser i større grad med videoinnslag og presenterer aktuelle nyhets saker for klassen (Lundby, 2021, s. 178–179). Dette er med på å øke forventningen om å alltid bli underholdt, og gjør at menigheter i større grad enn før må konkurrere om å gjøre seg attraktive for publikum. Det er også flere andre ikke-kristne alternativer tilgjengelig i dag, enn før. Underholdningsfokuset i storsamfunnet er i sterk motsetning til den protestantiske vekkelsestradisjonen, hvor religion ble forbundet med alvor og noe eksistensielt. Et eksempel på forventingen om å bli underholdt er at pastoren eller predikanten må være en underholder, for å unngå at folk skal kjede seg, og dermed slutte å komme (Repstad, 2020, s. 122–123).

Bare de siste 20 årene siden «Gud på Sørlandet» prosjektet ble utført, har det også skjedd ekstremt mye i den digitale verden. Facebook etablerte seg i Norge i 2007 og i dag er nærmere alle unge aktive på sosiale medier. I 2003 brukte i gjennomsnitt 16-24 åringer i Norge 51 minutter på internett, mens i 2021 brukte samme gruppe 340 minutter (ssb, 2021). Det er en økning på 567%, og en slik økning å gi unge et større nettverk og eksponere dem for økende innputt utenfor sin fysiske vennekrets. Internett og sosiale medier har gjort det mulig å følge pastorer eller forkynnere man selv liker, uavhengig av lokasjon. Det er også lettere å finne anerkjente personer som er enige i sitt eget syn, hvis man for eksempel er uenig i det som forkynnes i menigheten. Eksempler på dette kan være samlivsdebatten, hvor det både finnes liberale og konservative teologer. Dette er med på å svekke menighetens autoritet.

3. Metode

Personlig ståsted og kjennskap til felt

Som kristen, har jeg kjennskap til karismatiske miljøer fra før. Jeg har vært aktiv i kristne karismatiske menigheter i flere år, og har en interesse for å se hva som preger kristne unge voksnes trosholdninger og moral. Jeg har også en gudstro og et personlig syn på trosholdninger og moral. Her vil jeg plassere meg selv på den konservative siden. Dette fører til noen utfordringer i forhold til egen distanse og tolkninger. Min motivasjon for oppgaven har ikke vært å sette konservativ kristendom i bedre lys, men heller å presentere funnene på en ærlig og virkelighetsnær måte. Gjennom prosjektet har jeg hatt en nysgjerrighet for hvordan unge pinsevenners identitet, trosholdninger og moral dannes. Det har ført til at jeg i stedet for å ha som mål å forsvare konservativ kristendom, ønsket å fremstille dem slik det var, og heller å kunne bevisstgjøre menigheter om hva som skjer. Dette betyr at mine egne meninger kan være annerledes enn hva som kom frem i materialet, uten at det trenger å skape en konflikt for egen gudstro. Dette har vært med å skape en viss distanse til mine funn og konklusjoner. Det har også gjort det lettere å presentere informantenes syn på en presis måte og en måte de kan kjenne seg igjen i.

Det er ulemper med forskning på eget felt. En av fallgruvene med å forske på et felt man kjenner til, er skjevhet i resultatene, eller *bias*. Ved å bruke tidligere forskning og sosiologiske teorier har det skapt en nødvendig distanse til eget felt (Repstad, 2002, s. 207). Kjennskapet til miljøet kan også fort føre til at man tok visse ting for gitt. Ved å ha et innenfra perspektiv, var det fare for å unnlate å stille gode spørsmål og var dermed ikke var i stand til å oppdage, undre seg, og reflektere over utsagnene. Dette kan kalles «kulturblindhet» (C. C. Wadel & Fuglestad, 2020, s. 225). For å motvirke kulturblindhet, var samtaler med medstudenter, venner og veileder med på å gi en distanse til empirien gjennom innspill, tanker og spørsmål. Slike dialoger kan ha vært med på å avdekke det innforståtte og områder jeg selv hadde tatt for gitt. Det å lene seg på faglitteratur og tidligere forskning var også med på å oppnå en analytisk distanse, og faglige teorier og modeller skapte økt distanse og et økt reflektert blikk. Jeg har tilstrebet å forholde meg så objektiv som mulig, for å unngå at egne interesser skulle farge konklusjonene i oppgaven (Repstad, 2002, s. 211–212; C. C. Wadel & Fuglestad, 2020, s. 225–226).

Min bakgrunn, og de «brillene» jeg så dataene gjennom var også viktig å ha i bakhode i møte med både informantene og når jeg drøftet funnene. Jeg har i forkant av intervjuene og underveis hatt et tydelig fokus på å ikke stille spørsmål på en måte som gir de resultatene jeg selv skulle ønske eller så for meg. Det har jeg gjort ved å stille åpne spørsmål og være

Fordelene med forskning på et felt man har kjennskap til, er lokalkjennskap og adgang til miljøet. Ved å kjenne menigheten på forhånd, kjente jeg til både språket og de lokale kodene. Jeg hadde også kontakter i menigheten, som jeg tror var med på å gi tilgang til informanter. Det ble lettere å forstå hva informantene forsøker å forklare, da jeg kjente til konteksten. Det ble også lettere å stille gode og mer presise spørsmål, og lettere å unngå de dumme spørsmålene som kan blokkere for kommunikasjon. Når dataene skulle behandles, var det en fordel med min religiøse kapital for å forstå dataene på en bredere og mer nærliggende måte. Gjennom egen bibelkunnskap og teologisk innsikt både på et teoretisk, og praktisk plan, delte jeg mange grunntanker med informantene, og min religiøse kapital var dermed med å gi meg et fortrinn til å forstå informantenes tenkemåte. Den erfaringsorienterte siden av hva informantene forklarte, hadde jeg også personlig kjennskap til, noe som gjorde det lettere å beskrive. Min bakgrunn og forståelse tror jeg også har vært med på å minske sannsynligheten for å oppnå større tolkningsfeil i konklusjonen.

I løpet av prosjektet har også min egen forståelse og syn på unge pinsevenner blitt utfordret. I etterkant av prosjektet sitter jeg igjen med en bredere forståelse av hvordan unge pinsevenner i Kristiansand forhandler med det omliggende samfunnet. På noen områder som for eksempel alkohol, ble jeg overrasket over hvor liberale mange var. Gjennom intervjuene, har jeg fått en større forståelse av at unge pinsevenner med en konservativ selvforståelse kan ha veldig varierende trosholdninger og syn på moral. Likevel er det flere fellesnevner, men en større usikkerhet av å mene noe var rett eller galt for alle kristne. Dermed sitter jeg igjen med en bredere definisjon på hva en ung pinsevevner er i dag, enn tidligere.

Vitenskapsteori

Innen sosiologi, er sosialkonstruktivisme sterkt forbundet med Peter L. Berger og Thomas Luckmann. De analyserer individets kunnskap, som ofte blir tatt for gitt, og ser spesielt på prosessen rundt hvordan man kommer frem til slik kunnskap. Berger og Luckmann mener alle individer har hver sin forståelse av verden man oppfatter som sann, men at prosessen for å oppnå denne forståelsen er lik. Samfunnet og individets forståelse av virkeligheten, er i seg

selv er et produkt av sosiale interaksjoner og forståelse. Dette mener Berger og Luckmann skjer igjennom flere prosesser. Den subjektive kunnskapen blir ubevisst dannet ut fra samfunnets forventninger, som gjerne skjer igjennom sosialisering. Videre endres de sosiale forståelsene gjennom objektivering, og utvikler strukturelle trekk som blir allmenngjort, og dermed tatt for gitt i samfunnet og kan kalles objektive (Berger & Luckmann, 1966)

Det foregår teologisk-etiske diskusjoner innad i menigheter til enhver tid og det skjer forhandlinger mellom menigheten og det omkringliggende samfunnet om trosholdninger, moralspørsmål og livsstilskrav. På grunn av dette, fungerte en sosialkonstruktiv teori godt, da det var det sosialt konstruerte synet på teologi og moral i menigheten jeg har vært opptatt av å avdekke. Hva menigheten står for i dag kan endres, og etter en viss tid vil endringene da bli den nye normen.

Hermeneutikk

Den viktigste delen av materialet i denne studien var intervjuene. Hermeneutikk var derfor aktuelt for å fortolke informantenes svar, etter de ble transkribert fra lyd til tekst. En hermeneutisk tilnærming betyr at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at svarene alltid kan fortolkes på flere nivåer. Et viktig prinsipp innenfor hermeneutikk er at mening kun kan forstås i sammenheng med det man studerer. Det vil si at konteksten er sentral for å fortolke informasjonen (Thagaard, 2013, s. 41).

I fortolkningen av intervjuene ble det brukt dobbelt hermeneutikk. Enkel hermeneutikk handler om enkeltindividets tolkning av virkeligheten, troen og seg selv. Dobbelt hermeneutikk handler om forskerens tolkning av individets allerede fortolkede virkelighet (Thagaard, 2013, s. 41–44). Det betyr at i denne oppgaven har målet vært å forstå informantenes trosholdninger og moral, fra deres perspektiv og kontekst, samtidig som de blir fortolket i lys av teori. Det vil alltid ligge en utfordring i dobbel hermeneutikk ved at informantene kanskje ikke kjenner seg igjen i fortolkningene som blir gjort. Det blir da et spørsmål om hvem som har sannheten om informantenes sosiale verden.

Begrepet horisont eller forståelseshorisont er sentralt i hermeneutikk. Hans-Georg Gadamer tenker at alle mennesker tar med sin forståelseshorisont inn i enhver forståelsesprosess (Gadamer, 2004, s. 301–302). Det er altså umulig å se på verden forståelsesløs, og hver person tolker verden gjennom sine egne «briller». Holdningene, fordommene og

oppfatningene man har med seg og tolker verden gjennom, kommer fra tidligere erfaringer. Satt inn i oppgavens kontekst, har det vært viktig å være klar over at fortolkningen aldri vil gi et objektivt svar, men være en av flere mulige måter å tolke intervjuene på. Det vil si at om noen andre hadde brukt samme intervjudata, kunne de fokusert og tolket funnene litt annerledes, siden de ville sett dataene gjennom sine tolkningsbriller, ikke mine.

Kvalitativ metode som datainnsamlingsstrategi

Kvalitativ metode ønsker å gå i dybden på et smalere utvalg, og dermed ønsker å oppnå en større forståelse av de sosiale fenomenene man undersøker (Thagaard, 2013, s. 17–18). En kvalitativ metode er en god metode for dette prosjektet, som har gått i dybden for å undersøke unge voksnes trosholdninger og moral. Ved å bruke intervju som metode har man mer fleksibilitet og mulighet til å tilpasse spørsmålene underveis, i motsetning til ved en spørreundersøkelse. Denne fleksibiliteten egner seg godt til å få informasjon om hvordan personer forstår seg selv, sin tro og moral (Thagaard, 2013, s. 13, 58).

Som intervjuform valgte jeg semistrukturerte intervjuer, som også er den mest brukte fremgangsmåten. Her var temaer og spørsmål hovedsakelig allerede satt, mens rekkefølgen på spørsmålene og utdypelsen kunne variere. Ved at intervjuet var lagt opp mer som en samtale, var det også lagt til rett for større fleksibilitet. Det var også lagt opp for å stille utdypende spørsmål hvis det var noe jeg trengte å få oppklart av for eksempel begreper eller meninger. For å utføre et vellykket intervju var det viktig å ha god kunnskap om situasjonen og kulturen informantene befant seg i. Denne bakgrunnsinformasjonen var også viktig i forkant av utformingen av intervjuguiden, for å kunne lage gode og relevante spørsmål til intervjuene (Thagaard, 2013, s. 98-100).

Som del av forberedelsene til intervjuene leste jeg meg opp på pinsebevegelsens start, struktur og trosgrunnlag. Jeg fikk informasjon om dette både fra pinsebevegelsens egen nettside og fra faglitteraturen (Ø. G. Andersen, 2018; Anderson, 2004; Gunnestad, 2015). Gjennom å lese litteratur og utforske menighetens nettside, hjalp det meg å danne et bilde av hva menigheten står for. Dette ble brukt som et bakteppe for intervjuene og sammenligningsgrunnlag i analysen for materialet.

De fleste intervjuene fant sted på et grupperom på UiA, men jeg hadde også et intervju på biblioteket i Kristiansand, etter ønske fra informanten. Når informanten satt seg ned, fikk de

et infoskriv om prosjektet og informanten kunne gi samtykke til deltakelse og opptak av intervjuet. For å sikre kvaliteten, og for å kunne gjengi informantene på en så nøyaktig måte som mulig, brukte jeg lydopptak. Jeg valgte å bruke «Nettskjema-diktafon-appen», en løsning utviklet av Universitetet i Oslo for sikker innsamling av data med mulighet for opptak av lyd gjennom en mobilapp. Det er flere fordeler med å bruke lydopptaker. Repstad peker blant annet på at den som holder intervjuet kan konsentrere seg om selve intervjuet og kunne stille oppfølgingsspørsmål i større grad enn om man måtte notert underveis. Forskeren virker også mer til stedet, og kan være mer engasjert i samtalen. I analysedelen var det også fordelaktig å ha ordrette sitater som kunne brukes, uten å være farget av hukommelse eller måten man selv noterer det ned på (Repstad, 2009, s. 84–86). Det hadde selvfølgelig vært mulig å møte noen som ikke ønsket å bli intervjuet med opptak. Dette var ikke en utfordring jeg personlig møtte under intervjuene, men hadde det vært tilfelle, måtte jeg tatt notater under slike intervjuer.

Utvalg

For å avgrense oppgaven, har jeg tatt for meg kun en menighet i Kristiansand. Filadelfia Kristiansand er en stor pinsemenighet med et stort arbeid for unge som enten jobber eller studerer, men ikke har etablert seg med barn. Når jeg bruker ordet «arbeid» er det et innenfra perspektiv begrep som brukes i menigheten og betyr en av menighetens virksomheter. Jeg valgte en stor menighet for å redusere sannsynligheten for at noen kan kjenne igjen andres sitater, og dermed styrke personvernet og anonymiteten til informantene.

Siden jeg bor i Kristiansand, var det av pragmatiske grunner lettest å utføre intervjuene her. Jeg satte et premiss om at de unge voksne som deltok i intervjuene hadde en tilhørighet til menigheten og ungvoksen arbeidet gjennom å ha vært frivillig involvert i minst et år. Dette sikret at informantene ikke var noen som bare var innom av og til, og som dermed sannsynligvis ville hatt liten grad av tilhørighet til menigheten, og lite kunnskap om menighetens trosgrunnlag. Informantene var alle aktivt involverte i ungvoksen arbeidet, og jeg forstår dem som en del av ungvoksen arbeidets «kjerne». Denne gruppen er også de med høyest sannsynlighet for å bli neste generasjons ledere, dermed vil deres trosholdninger og moral være med på å kunne prege menigheten fremover.

Jeg har prøvd å skape variasjon i utvalget ved å intervju kvinner og menn som både er i jobb og som studerer. Det var også en blanding av informanter som hadde vokst opp i Kristiansand og informanter fra andre byer. Det at ikke alle informantene hadde vokst opp i Kristiansand, førte til en viss forskjell fra forskningsprosjektet «Gud på Sørlandet», hvor alle ungdommene var fra Kristiansand. Likevel, samsvarer mye av funnene. Mange velger å flytte til en annen by når de skal studere, derfor vil annen forskning på unge aktive kristen mellom 20 og 30 år, være mer variert slik enn denne.

Mange av de aktive unge voksne i menigheten har gått på menighetens bibelskole, derfor var jeg bevisst på å få med andre stemmer i tillegg, både personer som ikke har gått på bibelskole og noen som har gått på en annen bibelskole. Samlet sett mener jeg at utvalget er med på å danne et representativt bilde av personer som var med i frivillig tjeneste i menighetens ungdoms arbeid.

Utvalgsprosessen var basert på tilgjengelighet. Det var likevel et strategisk utvalg, i og med at informantene representerer egenskaper som var relevante for undersøkelsen. Det finnes noen problemer med utvalgt basert på tilgjengelighet. Et potensielt problem er at de som ønsker å delta i undersøkelsen kan føle at de har livet på plass, og på den måten ikke har noe problem å snakke om identitet, trosholdninger og moral. Det kan også tiltrekke personer med høyere utdanning, som da er mer vant til selvrefleksjon (Thagaard, 2013, s. 61–63). Utvalget endte med en sammensetning av studenter og ferdigutdannede. Det var syv som studerte, mens fem var i jobb. Det kom ikke frem i intervjuene hvor mye utdanning informantene som var ute i jobb hadde, men ut fra yrkene, hadde flere en bachelorgrad.

For å få tak i informanter brukte jeg snøballmetoden. Jeg tok først kontakt med personer som hadde de relevante egenskapene jeg så etter. Etter intervjuet med disse, ba jeg om navn og kontaktinformasjon på andre personer som hadde de relevante egenskapene. En utfordring ved å bruke kun snøballmetoden er at utvalget fort kan kun bestå av personer innenfor samme krets, og dermed føre til mer homogene meninger. For å motvirke dette hadde jeg ulike startpunkter for å rekruttere informanter (Thagaard, 2013, s. 61–62).

Høsten 2022 tok jeg kontakt med lederen for ungdoms arbeidet, presenterte oppgaven og et ønske om å intervju 10-15 personer involvert i ulike deler av ungdoms arbeidet. Jeg var ute etter en blanding av personen med lederansvar og personer uten. Jeg fikk etter hvert lov

til å utføre undersøkelsen i menigheten, og ble i februar invitert til en ledersamling for å presentere prosjektet og rekruttere til intervjuer. De som var med i lederteamet hadde ansvar for forskjellige områder som kafé, velkomstteam, bønneteam, og hadde andre frivillige med i teamet sitt. I etterkant av møtet med lederteamet, ble det sendt ut fellesmeldinger til de forskjellige teamene, men det kom ingen respons på meldingene. Dermed måtte jeg ha en mer direkte tilnærming, og spurte i etterkant av de første intervjuene om noen konkrete navn med riktige egenskaper som jeg kunne kontakte for intervjuer. Etter at jeg fikk noen navn, tok jeg kontakt med noen av forslagene til hver av informantene, slik at det var størst sannsynlighet for å få med informanter fra forskjellige vennekretser, og dermed større bredde i resultatene. Dette fikk snøballen til å rulle, og jeg sendte ut flere meldinger på Facebook til personer som ble foreslått.

Et mulig metodisk problem ved å få hjelp fra ledere var at utvalget bevisst, eller ubevisst, ble styrt av lederne ved at de for eksempel anbefaler de flinkeste, eller de mest aktive, eller de som er mest enig med ledelsen (Repstad, 2009, s. 81). Dette har jeg motvirket ved å ha forskjellige startpunkter, men også fått innslag av rekrutering utenfor lederens konkrete forslag ved å møte opp på et søndagsmøte. Personer som var med i tjenester som velkomstteam, kafe og forbønn gikk alle med skilt, som gjorde det lett å differensiere de som var med i tjeneste og de som ikke var.

Til slutt hadde jeg et intervju med en av menighetens ledere, som også var involvert i ungvoksen arbeidet, for å utforske lederens eget teologisk ståsted, og for å se om informantenes opplevelse var lik som lederens. Resultatet av dette intervjuet ble også brukt som supplement til menighetens ståsted på forskjellige områder. Det ga meg en mulighet til å spørre om visse områder kun var de unge voksnes oppfatning, eller noe ledelsen var bevisst på. Det ga meg også en mulighet til å sammenligne mer konkrete spørsmål med menighetens syn, i stedet for hele pinsebevegelsens generelle syn. Siden jeg kun intervjuet en av menighetens ledere, var ikke lederens svar nødvendigvis representativt for hele menighetens lederteam. Både kjønn, alder, eventuell oppvekst i menigheten og teologisk utdanning (eller ikke utdanning) spilte en rolle, og det er mulig jeg hadde fått andre svar fra det motsatte kjønn, eller en leder i en annen aldersgruppe. Likevel mener jeg intervjuet var med på å gjøre det mulig å si noe om hvordan i alle fall deler av lederteamet tenkte, og ga en bedre innsikt i menighetens syn, enn ved å kun forholde seg til faglitteraturen om pinsebevegelsen. Det er viktig å påpeke at lederens svar ikke er ment som noe fasit i analysedelen, men heller som et

supplement og mulig forklaring til hvorfor de unge informantene tenkte slik de gjorde. Intervjuet ga meg også mulighet til å avklare om deler av hva som gikk igjen blant de unge informantene, som krav til deltakelse eller lite eksplisitt undervisning om menighetens trosgrunnlag, var beviste valg eller ikke.

Av de 13 intervjuene, var 12 med personer som var med i tjeneste, og én person som var med i lederteamet i menigheten. Halvparten var oppvokst i Kristiansand, mens de resterende kom fra Øst- og Vestlandet. Av de unge voksne var det fem menn og syv kvinner, med en gjennomsnittsalder på 24 år. Fem av informantene har gått på menighetens egen bibelskole i to år, mens tre har gått på en annen bibelskole. Jevnt over var leste alle vanligvis litt i Bibelen ukentlig, og det varierte fra to dager i uken til hver dag. Informantene pleide også å be flere ganger i uken, alt fra tre til syv ganger, med et gjennomsnitt på fem og en halv. Det siste informantene skulle gjøre var å vurdere seg selv på en skala fra 1-10 hvor 1 var veldig liberal, mens 10 var veldig konservativ. Dette ble en subjektiv vurdering av eget teologisk ståsted. Svarene varierte fra 7 til 10 med et gjennomsnitt på 8,3, noen som tilsier at informantene jevnt over hadde en konservativ kristen selvforståelse og identitet, men litt varierende praksis.

Reliabilitet og validitet

Begrepene reliabilitet og validitet kommer opprinnelig fra kvantitativ forskning. Betydningen innenfor kvantitativ forskning er annerledes. Flere lærebøker har påpekt at det burde benyttes andre begreper innenfor kvalitativ forskning også. Det er ingen etablert praksis i bruk av alternative begreper innenfor kvalitativ forskning, derfor brukes begrepene reliabilitet og validitet også på kvalitativ forskning (Thagaard, 2013, s. 22–23).

Underveis i skriveprosessen og spesielt i analysedelen, var det viktig å kritisk vurdere kvaliteten og konklusjonene man gjorde. For å skrive en god forskningsoppgave, er reliabilitet og validitet sentrale begreper i vurdering av kvalitet. Reliabilitet henger sammen med forskningens pålitelighet. Her har det vært viktig å tenke igjennom om en kritisk leser ville blitt overbevist om at forskningen er utført på en presis måte, og analysen er presis og transparent. Dette gjøres ved å presentere og gjør rede for hvordan data utvikles, og ved å ha klare skiller mellom hva som er egne vurderinger og hva som er informasjon fra informanter. Et resultat av høy reliabilitet skal være mulig å etterprøve og repetere og fortsatt komme frem til lignende resultat. Likevel vil en kvalitativ tilnærming være preget av å bli tolket gjennom

forskerens briller, som kan føre til at to forskere med samme informanter ville fokusert på forskjellige funn og hatt en annerledes vektlegging og fortolkning.

Validitet handler om gyldigheten av tolkningene man har gjort. Her er det viktig å reflektere over, og gå kritisk gjennom grunnlaget for tolkningene man har gjort. Hvilken posisjon man selv har til miljøet man forsker på, påvirker tolkningene forskeren kommer frem til. Det er viktig med et samsvar mellom problemstilling og det man faktisk skriver i analysen og konklusjonen. Validitet er også knyttet til om tolkningene kan bekreftes fra ulike andre studier. Når resultatene fra den kvalitative baserte forskningen samsvarer med annen forskning, er det med å styrke validiteten (Bryman, 2016, s. 41; Thagaard, 2013, s. 23, 193–194).

Spørsmål kan stilles på mange måter og det er sannsynlig at om spørsmålene hadde blitt stilt på en annen måte, hadde svarene blitt litt annerledes. Forskerens kjønn kan også ha vært med å påvirke svarresultatene. For å ikke legge føring på svarene jeg fikk, stilte jeg åpne spørsmål som ikke raskt bare kunne besvart med «ja» eller «nei». Informantene beskrev i intervjuene sine personlige holdninger og verdier, som var førstehåndskjennskap og var med på å styrke relabiliteten. I etterkant av intervjuene satt jeg igjen med en følelse av at informantene fortalte åpent om sine synspunkter. Likevel er det en mulighet at informantene bevist, eller ubevist, ga det svaret de trodde var «riktig», i stedet for å beskrive sin egentlige mening og refleksjon. Det vil også være en fare for at informantene fortalte sitt teologiske synspunkt, i stedet for hvordan de handlet i praksis. Dette var spesielt aktuelt i spørsmålet rundt sex før ekteskapet og samboerskap, hvor ingen kom inn på egen praksis. Så det vil være en risiko for at informantene tidligere hadde gjort, eller de fortsatt gjorde visse handlinger som å ha sex, selv om de egentlig syntes handlingene var feil utfra sitt teologiske syn.

Forskningsetisk vurdering

I et prosjekt hvor det har blitt forsket på individets trosholdninger og moral, kan mange oppleve dette som et nært og sensitivt tema. Derfor var anonymisering av informantene veldig viktig, slik at sitatene og funnene ikke kunne spores tilbake til informantene. Under analysedelen, var det viktig å tenke igjennom hvordan jeg valgte å fremstille og sitere informantene, spesielt lederne, da det åpenbart er et mye mer begrenset antall ledere i en menigheten, enn andre involvert. Jeg har også tenkt igjennom i hvor stor grad informantene måtte anonymiseres. Jeg har valgt å inkludere kjønn, da jeg mener det er relevant for

analysen og det førte ikke til noe problem med anonymisering, da Filadelfia Kristiansand er en stor menighet. Som del av anonymiseringen, og for å beskytte informantene, har jeg valgt å utelate informasjon om hvor informantene kommer fra.

Spørsmål rundt seksualpraksis og samboerskap ble holdt på et teologisk plan, da dette blir ansett som noe veldig privat, og sex utenfor ekteskap og samboerskap er imot menighetens teologiske ståsted. Om jeg hadde spurt om deres praksis, kunne det ha ført til usikkerhet og muligens gjort informantene ukomfortable, som igjen kunne hindret åpenhet. En svakhet med dette er at det er en fare for at informantene ga svar de mente var teologisk riktige eller samsvarte med menighetens syn, selv om det ikke var det de selv mente.

For å kunne håndtere personopplysninger søkte jeg godkjenning til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Der måtte jeg fylle ut en søknad hvor jeg presenterte prosjektet og la ved et informasjonsskriv og intervjuguide for å få denne godkjent. Informasjonsskrivet ble delt ut til hver av informantene i intervjuundersøkelsen. Der ble prosjektet kort presentert, hva det innebærer å delta, hvordan personvernet skal overholdes, hva som skjer med personopplysningene når prosjektet avsluttes og hvilke rettigheter den som ble intervjuet hadde. Etter at informantene hadde lest igjennom, ba jeg de om å signere på at de samtykket til å være med i undersøkelsen og at intervjuet ble tatt opp. Det at prosjektskissen, intervjuguide og infoskriv ble godkjent av NSD mener jeg ble som en bekreftelse til informantene om at datainnsamlingen skjer på en etisk forsvarlig måte. Det fungerte også som en bekreftelse på at personvern ble tatt på alvor, og at retningslinjene for håndtering og sletting av personopplysninger ble overholdt. Jeg mener at ved å vise til NSDs godkjenning ble rekrutteringen enklere, og at det var med på å skape en trygghet rundt intervjuene og behandlingen av dataene for informantene.

4. Forskning på feltet

Svarene fra informantene har jeg brukt til å se på likheter og ulikheter, og for å oppnå en større forståelse av individets trosholdninger, moral og pinseidentitet i dag. Svarene drøftes opp mot teori for å prøve å sette dem i et forklaringsystem. Jeg har også sammenlignet svarene med annen forskning på feltet, for å drøfte om resultatene hos informantene i Kristiansand samstemte med det. Agder, og spesielt tidligere Vest-Agder er fylket med størst andel kristne i Norge (Magnussen et al., 2013; Repstad, 2020, s. 38). Det er også mange som har en konservativ selvforståelse av kristendom i Agder slik resultatene til Dagens kartlegging av Norge viste (Nordic Navigation & Dagen, 2020).

Prosjektet «Gud på Sørlandet» utforsket forskjellige aspekter ved kristendom og tro på Sørlandet. Deler av materialet som tar for seg ungdom så jeg på som fortsatt relevant, nærmere 20 år senere. Irene Trysnes, som deltok i prosjektet, utvidet forskningen til å inkludere fem ulike ungdomsarbeid. Trysnes konkluderer med at den personlige kristentroen var viktigere enn konfesjonell tilhørighet eller teologiske standpunkter. Det var heller ikke alltid korrelasjon mellom det å være aktiv i et kirkesamfunn, og det å leve etter kirkesamfunnets normer og regler. Unge beveger seg også i større grad mellom forskjellige kirkesamfunn i dag, og følger ofte vennegjengen (Trysnes, 2017, s. 128, 130, 135). Trysnes peker også på at det har skjedd en del endringer fra perioden 2004 til 2012, fra når hun utførte sitt første intervju, til sitt siste. I de senere intervjuene var det lite eller ingen fokus på konkrete regler for livsstil. Det var heller et fokus på en inkluderende kjærlighet. Hennes informanter fremsto tydelig individualiserte i sine holdninger, og ville selv bestemme hvordan de skulle leve livet sitt (Trysnes, 2017, s. 133).

«Moderne prester og pastorer» var også del av «Gud på Sørlandet» og tok for seg 19 prester og åtte frikirkepastorer i møte med forskjellige caser som samboerskap, vigsel av fraskilte, homofilt partnerskap og fortapselen. Sentralt i denne forskningen er at for mange endret teologien seg underveis i livet ettersom de fikk mer livserfaring og ble eldre. I begynnelsen så de fleste av prestene og pastorene mer svarthvitt på etikk- og moralspørsmål, mens de med årene de mildere og mer nyanserte. Dette kom av førstehåndserfaringer og menneskemøter med folk som lever annerledes enn den konservative normen, og som har brakt inn nye perspektiver (Breistein & Leer-Salvesen, 2005, s. 152).

Pål Ketil Botvar og Ann Kristin Gresaker har forsket på undervisning om rus og samliv i ungdomsarbeid i seks kirkesamfunn og kristne organisasjoner. Flertallet av de 361 ungdomslederne med i prosjektet svarte at Bibelen var en viktig kilde til spørsmål rundt seksualmoral og rusmidler. Likevel var det rundt en tredjedel som mente at Bibelen ikke ga et klart svar på disse spørsmålene. Ser man litt dypere på dataene, ser man at innenfor det frikirkelige miljøet mente kun 8% av ungdomsledere at Bibelen ikke gir et entydig svar, mot 27% av hele utvalget. Rundt rusmidler var det likere med 28% av frikirkelige ungdomsledere, mot 31% av hele utvalget. 51% av hele utvalget mente sex før ekteskapet var galt ettersom det sto i Bibelen, mens hele 80% av frikirkelige ungdomsledere mente det samme. 41% av utvalget mente det var greit at to av samme kjønn lever i et forpliktende samliv, mens kun 12% av frikirkelige ungdomsledere var enige. Det kom tydelig frem at yngre ledere var mer liberale rundt dette spørsmålet, og at ansatte i Dnk hadde en mer liberal holdning enn de i frikirkeligheten (Botvar & Gresaker, 2015, s. 40).

Kvinner la ofte mer vekt på egenrefleksjon, mens menn la større vekt på Bibelen som rettesnor i møte med spørsmål rundt seksualmoral og rusmidler (Botvar & Gresaker, 2015, s. 7–9). Lavkirkelige organisasjoner vektla teologien som rettleidende i undervisning i større grad enn de som jobbet i Dnk (Botvar & Gresaker, 2015, s. 9, 61–62). Det kom også frem i prosjektet at en av årsakene til at det ble undervist lite om seksualmoral og rusmidler, var at disse samtalene kunne være ukomfortable. Dette var grunnet i en følelse av mangel på faglig kompetanse, eller usikkerhet rundt eget teologisk ståsted (Botvar & Gresaker, 2015, s. 69). Som man ser i forskningsprosjektets tittelen: «Vi hjelper dem til å ta egne, gode valg», var målet med undervisningen å hjelpe unge til å ta gode valg basert på egen etisk refleksjon. En slik holdning bærer tydelig preg av en individualisert og mer privatisert tro.

Pål Ketil Botvar gjorde også en undersøkelse sammen med Sivert Urstad på bruk av rusmidler blant kristen ungdom mellom 16 og 25 år, som var aktive i kristne organisasjoner og kirkesamfunn. De kom frem til at konservative holdninger til sosialetiske verdispørsmål hang sammen med et restriktivt syn på alkohol. Det kom frem at 30% av ungdommene mente kristne burde være totalavholds, mens 60% av dem mente man kunne drikke litt, så lenge man ikke ble full. De resterende 10% hadde et mer fritt forhold til mengde (Botvar & Urstad, 2012, s. 38). Generelt sett virker religiøsiteten begrensende på alkoholbruk, men er ofte et mer tabulagt tema i kristen forkynnelse. Undersøkelsen viste at aktive kristne var splittet i alkoholsynet. Konservative holdninger i sosialetiske verdispørsmål har vært sterkt knyttet til

restriktive alkoholbruk. I dag er alkoholpraksisen mer individualisert, og en større forventning til at individet selv skal utvikle egne begrunnelser for sin livsstil (Botvar & Urstad, 2012, s. 40).

Alkoholavholdenhet var vanligere blant personer med kristent engasjement og hadde foreldre som selv var avholden ifølge resultatene til sosiolog Willy Pedersen som forsket på ungdom og alkoholbruk. Resultatene viste også at andelen unge som hadde debutert seksuelt, var mye høyere blant personer som ikke var avholdne (Pedersen, 2013, s. 34). Dette harmonerer med tidligere forskning som også pekte på at avholdenhet var knyttet til konservative holdninger i andre sosiale spørsmål som for eksempel seksualitet (Botvar & Urstad, 2012).

Pedersen forsket også på sex og samliv blant kristen ungdom. Han laget en skala for å definere kristent engasjement fra 0-8, og kun de som skåret 7 og 8 definerte han som «aktive kristne», dette tilsvarte 6,8% av ungdommene i studien (Pedersen, 2012, s. 301). Funnene viste at aktive kristne gjennomsnittlig debuterer tre år senere enn ikke-kristne, men selv blant de med sterkest kristent engasjement, var det få som ventet med sex til de var gift (Pedersen, 2012, s. 307, 310). Funnene pekte også på at 60% av de aktive kristne giftet seg uten å ha vært samboere, og de giftet seg tidligere enn andre (Pedersen, 2012, s. 311).

Avisen Dagen gjorde i samarbeid med Nordic Navigation i 2019 en større spørreundersøkelse blant kirkeaktive i Norge for å kartlegge trosholdninger og verdier. De fikk totalt 1601 svar fra medlemmer i ulike kirkesamfunn rundt om i Norge. Dnk utgjorde 51% av respondentene, mens pinsebevegelsen var nest størst med 12,4% (Nordic Navigation & Dagen, 2020). Resultatene lå åpent på Dagens nettside, og flere av spørsmålene ble brukt som sammenligningsgrunnlag for egen analyse, blant annet spørsmål rundt samboerskap, nyhetsmedier, klima, alkohol, livets to utganger og bibellesning.

5. Presentasjon av funnene

Relasjoner og sosialt liv

Ni av 12 informanter begynte i menigheten gjennom relasjoner og på grunn av sosial trivsel. En av informantene sa følgende om begrunnelse for menighetsvalg: «Det var nok der jeg fikk et sosialt nettverk med folk man likte». De resterende tre begynte hovedsakelig på grunn av at de kom fra en annen pinsemenighet, og det derfor var naturlig å begynne i en lignende menighet i Kristiansand da de flyttet dit. Det sosiale, spilte allikevel inn for disse også når de skulle bestemme seg for om de ville bli værende i menigheten. En informant beskrev det slik:

«Jeg har gått i Filadelfia (på Vestlandet), så det var bare sånn at Filadelfia der og Filadelfia her, same same, også syntes jeg det var fint, men det er jo litt forskjellig, men sånn er det jo uansett».

Når det sosiale blir den viktigste faktoren for å begynne i menigheten flertallet, vil det naturligvis føre til et større spekter av trosholdninger og etiske oppfatninger. Dette kan også føre til en større teologisk bredde, enn hvis kriteriet for å begynne i menigheten hadde vært teologisk enighet. Dette fører til at menighetsdeltakerne blir en mindre homogen gruppe, som igjen kan utvide hverandres forståelsehorisont og normalisere uenighet. Det kan igjen føre til en mer individualisert tro, ved at man blir eksponert for, og må ta stilling til uenigheter og ulike synspunkter.

Felleskap, sanselighet og teologi

Informantene hadde noe ulike svar på hva som var høydepunktet på møter. En gruppe mente høydepunktet var talen, en annen gruppe mente felleskapet var høydepunktet, mens en tredje gruppe mente lovsangen var høydepunktet. Det var også noen som kunne blande disse tre. Fire av 12 syntes høydepunktet var lovsang eller felleskap, mens åtte av 12 syntes talen var høydepunktet. Ser man på informantene som er innenfor de to forskjellige gruppene, er det en tendens at informanter som vektla talen, var mer interessert i det teologiske og kom med mer gjennomtenkte svar rundt trosholdninger og moral. Informantene i den sanselige gruppen var mindre opptatt av teologi, men heller vektla selvrefleksjon og egen gudsrelasjon i møte med trosholdninger og moralspørsmål.

Den sanselige gruppen som syntes lovsang eller felleskap var viktigst, var alle kvinner. Kvinnene hadde også større teologisk usikkerhet, og var mindre reflektert rundt teologiske spørsmål. Det kan virke som denne gruppen hadde en mer individualistisk og sanselig

forankret moral og tro. Informantene i denne gruppen syntes spørsmålene rundt samboerskap og homofili var spesielt vanskelige. De hadde selv likevel et personlig, konservativt syn, men de ønsket ikke å tvinge sitt syn på andre. Dette peker på en individualistisk tro, preget av det omkringliggende samfunnets ideal om toleranse. Det var også en gjengående mer passiv holdning til teologiske spørsmål, og lite driv til å finne svar på spørsmålene alene eller i dialog med andre. Denne gruppen virket å ha en mer estetisk og sanselig tilnærming til religion, som stemmer godt med tidligere funn (Repstad et al., 2013). For disse har kanskje kristendommen flyttet seg fra noe intellektuelt til noe kroppslig preget av følelser. gudsopplevelsene og felleskapet med Gud og hverandre virket viktigere enn et reflektert forhold til teologien, og dermed virket interessen for teologi underordnet. Noen av informantene hadde også en selektiv tilnærming til bibellesning, og en av informantene forklarte det slik:

«Ofte hopper jeg bare over det og tenker sånn at det skjønte jeg ikke. At det er en kontekst for eksempel gamle testamentet som jeg ikke skjønte og hopper bare over det. Jeg hopper mye over ting.»

Av de åtte som syntes talen var høydepunktet, var det alle guttene og tre av jentene. De fleste informantene i denne gruppen hadde et mer reflektert forhold til teologiske spørsmål, og var tryggere i å mene noe om rett og galt, begrunnet i Bibelen som høyeste autoritet. Denne gruppen valgte å stole på Bibelen og stå fast på de bibelske sannhetene var allment gjeldende, selv om de kunne syntes noen spørsmål, for eksempel spørsmålet om homofili, var vanskelige. Gruppen viste altså en tillitt til autoritetene, som i denne sammenheng Bibelen. Denne gruppen tok også ofte aktivt i bruk hjelpemidler for å finne svar på spørsmål de hadde når de leste i Bibelen. Her ble det nevnt blant annet verktøy som bruk av studiebibel, bibelgruppe, bønn, google og venners synspunkter. En av informantene sa følgende:

«Ofte så er det helst det at jeg ikke forstår kulturen og konteksten ting blir sagt i. Jeg bruker denne Bibelen Guds ord studieutgave som har mange teologiske kommentarer som når jeg ikke forstår konteksten av eller kultur, så sjekker jeg alltid ut kommentarene.»

Dette kan delvis kobles på tidligere forskning, hvor ungdomsledere i forskjellige kristne kirkesamfunn og organisasjoner ble intervjuet. Et av funnene var at mennene sterkest betonet teologiens viktighet, mens kvinner la større vekt på egenrefleksjon (Botvar & Gresaker, 2015). Dette stemmer overens med mine funn hvor alle mennene hadde et sterkere teologisk

fokus, og større tillitt til Bibelen. Et lite flertall av de kvinnelige informantene viste mindre refleksjon og kom med mindre utdypelse i spørsmålene rundt trosholdninger og moral, og hadde en mer privatisert og individualisert tro, som la opp til at andre individer må finne ut hvor grensene går selv.

Interessant nok var det ingen som nevnte pastor eller ansatte i menigheten som en viktig kilde for trosholdninger og moral. Dette harmonerer med annen forskning som peker på at innflytelsen og autoriteten til menighetens ledere, blir sterkt svekket grunnet individualiseringen og privatiseringen (Lundby, 2021, s. 200–203). For de fleste var det venner, internett og egen resonering som var den viktigste innflytelsen på deres holdninger. Dette tyder også på at det har skjedd en medialisering ved at internett, youtube og sosiale medier ble brukt av mange som informasjonskilde i møte med spørsmål. Den teologiske autoriteten blir dermed flyttet fra lokale menighetsledere, til internett og de får kunnskap og inspirasjon fra andre menigheter eller kjente kristne profiler. Medialiseringen dermed få en stor innflytelse på dannelsen av nye teologiske standpunkter blant menighetens deltakere som ikke nødvendigvis samstemmer med menighetens syn. Dette kan igjen føre til en ulike pinseidentiteter og en sterkere individualisert tro.

Kristen på min egen måte

Informantenes kjennskap til menighetens trosgrunnlag varierte mye. De som hadde best kjennskap til trosgrunnlaget var informanter som hadde gått på menighetens egen bibelskole, der de naturligvis fikk mer undervisning om hva trosgrunnlaget besto av. Likevel var det to informanter som hadde gått på bibelskolen som hadde problemer med å sette ord på trosgrunnlaget ved dirkede spørsmål. Det som gikk igjen i informantenes beskrivelse av trosgrunnlaget var at Filadelfia var en pinsemenighet, praktiserte troendes dåp og hadde et større fokus på Den hellige ånd enn andre menigheter.

Samtlige informanter påpekte at menighetens teologi ikke er noe som eksplisitt ble nevnt i taler, men noen av informantene som hadde gått på menighetens bibelskole påpekte at de hadde lært om pinseteologi der. Lederen var også enig i at trosgrunnlaget ikke var en del av forkynnelsen, men påpekte at: «Det vi forkynner er jo ofte summen av det vi tror.» Altså blir trosgrunnlaget formidlet mer implisitt gjennom det som forkynnes og praktiseres.

En av informantene beskrev det slikt:

«Det kommer også frem i hvordan møtene og opplegget er lagt opp. Det praktiseres troendes dåp, vier kun menn og kvinner, ikke homofile. Det er heller sånn jeg mest tydelig ser det. Mer implisitt, eller i den daglige driften om hvordan ting er lagt opp.»

Her peker informanten på et interessant aspekt, nemlig det at deltakerne i større grad blir sosialisert inn i det kristne livet, i større grad enn å bli forklart hvorfor. Troendes dåp under et møte er for eksempel en veldig tydelig praksis som kan observeres, uten at det nødvendigvis blir forklart nærmere teologisk. En av informantene forklarte det slikt: «Det er sånne ting som jeg ser mest praktiseres på møtene, for eksempel dåp og nattverd». Dette bekreftes også i svarene på spørsmålet om informantene kjente til menighetens trosgrunnlag; det var dåpssynet flest kjente til.

En annen informant som ikke er fra Kristiansand, savnet et mer tydelig standpunkt på vanskelige spørsmål og sa:

«Jeg syntes de har vært veldig dårlige på å snakke mer sånn direkte inn i livsstilprinsipper i forhold til hva man gjør i forskjellige situasjoner, i møte med alkohol, sex, dating, homofili og transseksuelle. Jeg liker å kalle det sørlandssyndromet ... det er litt sånn at vi snakker ikke alltid om det som er vanskelig å snakke om...»

Sørlendinger er kjent for å være mindre direkte i sin kommunikasjon og mer konfliktsky enn folk fra andre deler av Norge (Michalsen, 2016). I hvor stor grad dette påvirket kommunikasjonen rundt utfordrende spørsmål, er jeg usikker på, og har heller ingen sammenligningsgrunnlag fra pinsemenigheter i andre deler av Norge. Likevel tror jeg det er rimelig å anta at det kan være en bidragende faktor til at utfordrende temaer som alkohol, sex, samliv og homofili snakkes lite om.

Alt er like bra!

Det var en positiv og økumenisk holdning blant alle informantene, og lederen, til konkurrerende møter i andre menigheter. Ingen så på det som konkurranse om deltakere, men heller som noe positivt ved at det gir større sannsynlighet for at flere kan finne en plass de trives. Dette harmonerer med forskning som sier at større utvalg fører til at det er noe for enhver smak (Furseth & Repstad, 2003, s. 112–113). En av informantene uttrykket seg slik:

«Tenker det bare er positivt, fordi vi er ulike og ting passer for ulike folk. Jeg har ei venninne som liker å gå på bedehuset. Det er jo noe helt annet. Men ho trives bedre

med den formen. Så det tenker jeg bare er positivt, og viser hvor stor Gud er. Ikke bare en form som passer alle.»

En annen forklarte det slik:

«Det syntes jeg er bra. Fordi det er mange ulike menigheter. De som trives i Filadelfia, trives ikke nødvendigvis andre plasser og motsatt. Vi har ulike menigheter, og kan få litt ulik input og finner det stedet man trives. Så tror jeg vi på mange områder er ganske like og enige om ting. Så er det ikke noe sånn konkurranse mellom oss. Vi er ulike menigheter, men kan bygge opp under det samme budskapet om Jesus. Så har vi nok litt ulikt uttrykk og hvordan vi gjennomfører ting. Det tenker jeg bare er bra. Flere kan finne sin plass på riktig sted. Det tror jeg er bra for alles tro.»

Mange av informantene hadde besøkt forskjellige menigheter i Kristiansand. Selv om formen kunne være litt annerledes mellom menighetene, var det en gjengående holdning om at innholdet var likt. Forskjellene gikk på hvordan menighetene vektla ulike aspekter. Det varierte hvor eksklusive informantene var i forhold til om de gikk kun i én menighet, eller flere. Noen av informantene uttrykket at de av og til også gikk andre steder enn kun i Filadelfia. De hadde flere begrunnelser, men en viktig faktor var at Filadelfias ungdomsmøte kun er annenhver søndag. For andre var det naturlig å gå andre plasser også på grunn av venner.

Det at det fantes mange menigheter og kirker som hadde et ungdomsarbeid var lite problematisk for informantene. Ingen vinklet det negativt eller syntes det svekket troverdigheten. Det var heller en enighet om at uttrykket var annerledes, men at det var samme Gud man tilba. Informantene trakk motsatt konklusjon av hva Steve Bruce gjør, han hevdet at pluralisme innad i en religion påvirker religionen negativt ved å svekke troverdigheten. Det var mer støtte for Roger Finke og Rodney Starks teorier om at religiøs pluralisme bidro til å spisse tilbudet. Pinsebevegelsen har alltid hatt et fokus på sang og musikk (Ø. G. Andersen, 2018, s. 209). Dette gjelder også Filadelfia Kristiansand, som siden sin oppstart i 1919, har hatt et fokus på sang og musikk, og i dag driver egen musikkproduksjon (Filadelfia Kristiansand, 2023). Flere av informantene uttrykte at de likte at Filadelfia Kristiansand satser mye på lovsang, og bruke mer tid på det enn andre menigheter. Lovsangen ble for disse en av grunnene til å komme tilbake til menigheten. En satsning på lovsang og musikkproduksjon har gjort at Filadelfia Kristiansand har en spissing innen dette feltet, noe som har ført til at personer som ønsker mer lovsang, og dermed lengre møter, kan

gå i Filadelfia. Ønsker man kortere møter, er det andre menigheter som kan passe bedre. Resultatene tyder på at informantene så på et mangfoldig kristent tilbud som positivt for helheten, og at det viktigste var å finne seg den menigheten som passer deg. En slik holdning bærer et tydelig preg av individualisering, der individets ønsker og følelser står i sentrum for menighetsvalg.

Ingen av informantene mente at sin retning, altså pinsebevegelsen, var den ene rette og at andre helst burde begynne i Filadelfia, eller praktisere pinseteologi. Dette samstemmer med annen forskning som sier at de konfesjonelle murene har blitt lavere, og at unge voksne i liten grad ser på teologi som en viktig begrunnelse for menighetsvalg. Sødal peker på at konfesjonell tilhørighet i liten grad er relevant, det viktigste for hennes informanter var om talen fungerte godt og at budskapet traff de som var der (Sødal, 2005, s. 76).

Pinsevern uten karismatikk

På spørsmålet om informantene identifisere seg selv som pinsevern, var det kun 3 av 12 som svarte ja, mens de resterende heller ønsket å kalle seg kristne. En av informantene tok avstand fra den karismatiske stereotypiske pinsevern ved å si:

«Jeg er jo ikke helt den derre type pinsevern som er opp med hendene og roper halleluja hele tiden.»

For flere var nettopp en redsel for å bli misforstått og forhåndsstemplet, en viktig begrunnelse for hvorfor de ikke ønsket å kalle seg pinsevern. Dette kom fram ved at de gjerne ikke var enig i all pinseteologi, eller manglet på kunnskap om hva det innebar. En av informantene sa det slik:

«Jeg definerer meg egentlig ikke som en pinsevern, liker ikke å kategorisere meg i sånn form. Fordi da blir det ofte sånn at man blir satt i båser. Jeg liker å si jeg tror på Jesus og det er nok liksom.»

Den siste gruppen følte ikke de hadde nok kunnskap til å vite hva som lå i det å være en pinsevern, til å kunne kalle seg det. Dette kom frem i for eksempel dette utsagnet:

«Jeg syntes det er veldig vanskelig å skulle skille mellom pinsevern og alle de andre. Jeg vil si at jeg er kristen.»

Lederen som ble intervjuet trakk også litt på om han identifiserte seg som pinsevern. Han endte opp med å svare både ja og nei, og forklarte at han ikke var helt enig i det tradisjonelle

pinsekarismatiske synet om at Åndsdåpen måtte ha tungetale som tegn. Han hadde selv endret syn på dette spørsmålet i forhold til det han tidligere hadde ment, og tenkte ikke lengre at kun de som hadde tungetale var åndsdopt, men at man kunne være åndsfylt uten å tale i tunger. Han presiserte at det ikke var enighet om et slikt syn blant ledelsen, og at dette var hans tolkning. Han oppsummerte sitt ståsted slik:

«Ånden gir sine gaver slik Han vil. Derfor vil jeg si pinsekarismatisk ja, men pinsevenn sånn tradisjonelt, kanskje ikke.»

Liberal livsstil

Ingen av informantene følte det var kommuniserte krav til tro eller livsstil for å være med i tjeneste. En av informantene sa: «Nei, ikke egentlig. Vi har en på vårt team som ikke tror på Gud til og med, men ønsker fellesskap». Likevel var det noen deler av ungdomsarbeidet det stiltes litt høyere krav til de som var med i tjeneste, for eksempel forbønnstjenesten. Der sa en av informantene følgende:

«I en forbønnstjeneste er du i møte med folk i en sårbar situasjon, så der er det krav til at du ikke er nyfrelst for eksempel. Fordi du skal veilede andre mennesker ... Egentlig ut fra Guds ord skal det stilles høyere krav til alle i tjeneste alt fra de som er i døra (velkomsteam) til de som er på scenen (pastor og lovsangsteam), ut fra det Paulus skriver».

Det bekreftes også av lederen at det var lite fokus på livsstil. Likevel legger han vekt på at han hadde noen grunntanker om livsstilskrav i hodet, men at de i liten grad ble kommunisert ned til teamledere, som igjen sto for mye av ansvaret for eget team. Han nevnte først at man egentlig må være kristen, men gikk tilbake på det fordi det var en muslim med i kafétjenesten. Likevel sa han at dette var et unntak. Lederen konkluderte med at: «Det er nok litt enkelt å bli med i tjeneste, uten at vi har den fulle oversikt over hvordan folk lever».

Dette harmonerer med forskningen som peker på at det ikke nødvendigvis er en korrelasjon mellom det å være en aktiv kristen i en menighet, og satte krav til livsstil i samsvar med menighetens syn (Trysnes, 2017). Dette skiller seg fra den pinsebevegelsens tradisjonelle fokus på nøkternheten og krav om å leve annerledes enn verden (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207). Dermed kan det virke som om kravet til å være pinsevenn i liten grad er satt til en spesifikk livsstil, og i større grad om troen på Jesus. Gudsrelasjonen blir dermed preget av få krav til en bestemt livsstil, men heller individualisering, som å følge Gud etter sin egen

personlige overbevisning. Dette er med på å svekke pinseidentiteten, da kjernen av aktive kristne i menigheten i mindre grad var enig i pinsemenighetens trosholdninger og moral. Sekularisering på individnivå kan også være en bidragende faktor, ved at livsstilen til mange av informantene i mindre grad enn tidligere skiller seg fra det omkringliggende samfunnet.

Guds kommunikasjonskanal

På spørsmål om hva Den hellige ånd er, og hvilken funksjon Han hadde, var det litt varierende svar. Informantene som hadde gått på menighetens egen bibelskole hadde et tydeligere forhold til Den hellige ånd, og klarte enklere å definere sitt syn. Denne gruppen beskrev Den hellige ånd som «talsmann», «hjelper», «kommunikasjonskanal til Gud» og «kraft eller ressurs i livet». Noen få var også inne på Åndens for personlig utrustning, og noen nevnte Åndens frukter som positive egenskaper som utvikles i samhandling med Den hellige ånd.

Forholdet til Den hellige ånd ble av mange lagt frem som noe personlig, nært og sentralt for gudsrelasjonen. Likevel var det ingen som nevnte noen ansvar eller forpliktelser i sitt forhold til Den hellige ånd. Det som heller kom frem, var et egosentrisk syn hvor Den hellige ånd var der for å hjelpe den enkelte når det trengtes. Trengte man for eksempel veiledning til å ta gode valg, kunne man bruke «ressursen». En av informantene forklarte det slik:

«Som en kraft på innsiden som alltid er der som er ment for at vi skal ha. Ja vi har tilgang til Gud gjennom Den hellige ånd hele tiden på en måte, at han bor i oss, har kommunikasjon med han egentlig hele tiden. Det er på en måte en ressurs i livet vårt som vi kan bruke til å ta gode avgjørelser og leve riktig.»

Det var også tre informanter som syntes Den hellige ånd var litt svevende og vanskelig å få tak på. Til felles hadde ingen av disse gått på menighetens bibelskole. Da pinsebevegelsen startet, var det et tydelig fokus på Den hellige ånd. Unge pinsevenner i Kristiansand har dermed fjernet seg noe fra det som originalt kjennetegnet pinsevenner, og kan kanskje defineres som «pinsevern light»? Altså en pinsevern uten fokus på åndens manifestasjoner og gaver. En informant sa det slik:

«Den hellige ånd er litt svevende. Det er litt vanskelig for meg å håndtere akkurat det.»

Det kan virke som den typiske pinsekarismatikken med møter ledet av Den hellige ånd, og utøsing av Åndens gaver, i dag er tonet ned. Den hellige ånd opptok ikke like stor plass på

selve møtene som før i tiden. Det var allikevel flere av informantene som beskrev Den hellige ånd i ut fra et klassisk pinsekarismatisk syn.

Nye fylder

Tungetale har vært et særpreg for pinsevenner fra begynnelsen på 1900-tallet. Den personlige tungetalen som er det som omhandles i dette tilfelle, er tungetale som bønn inspirert av Den hellige ånd, slik beskrevet i 1. Kor. 14:2. I tradisjonell pinseteologi ble tungetale sett på som tegnet på Åndens dåp begrunnet med historien i Apostlenes gjerninger 2:4. Dette er fortsatt det gjeldende synet i den globale klassiske pinsebevegelsen. Det er likevel noe uenighet, og et mindretall mener at enhver av Åndens gaver kan ses på som et tegn på Åndens dåp. I Pinsebevegelsen Norge er tungetale fortsatt sett på som det ordinære tegnet på åndsdaap da de hører til den klassiske pinsebevegelsen, men ikke det eneste tegnet (Ø. G. Andersen, 2018, s. 201–202).

Det var kun fire av informantene som mente de personlig hadde gaven tungetale. Tre av disse hadde gått på menighetens Bibelskole, mens den siste var oppvokst i en annen karismatisk menighet. Det var også to av informantene som hadde gått to år på menighetens bibelskole uten å ha fått denne nådegaven. Lederen jeg intervjuet hadde et syn veldig nært til det Andersen beskriver som synet til den karismatiske bevegelsen (Ø. G. Andersen, 2018, s. 202). Der er det en generell oppfatning om at man blir åndsdoept når man blir frest. Videre trengs det en forløsning av det man fikk i frelsen som kan manifesteres gjennom nye nådegaver. Lederen forklarte det slik:

«...jeg tenker alle (kristne) er døpt med Den hellige ånd. Så tror jeg vi ikke må begrense det til å være en opplevelse, men kan være flere fylder og at vi alle som kristne må søke etter stadig nye fylder, nye nådegaver.»

Lederen fortalte at det ikke var enighet om dette synet i menigheten, og at folk hadde ulike meninger, uten at det var problematisk. I praksis kan det derfor virke som det skjer en dreining bort fra tungetale som det eneste tegnet til åndsdaap. Dette harmonerer både med at åtte av informantene ikke følte de hadde denne nådegaven selv, og lederen sitt syn på tungetale. Vi kan derfor konkludere med at pinseideniteten til informantene i svært liten grad er koblet til tungetale. Det virker som om informantene også har sosial støtte i menigheten, da heller ikke som menigheten ser på tungetale som så sentralt lengre. Tungetale ble ikke forkynt om, og innad i lederteamet var det også er litt ulike tolkninger.

Heller fokus på himmel enn helvete

Det var enighet blant informantene om en dobbel utgang på livet, der de som er frelst kommer til himmelen, eller en venteplass med Jesus før dommensdag, mens de som ikke er frelst går fortapt. For de fleste var det himmel og helvete ganske abstrakte konsept, som var vanskelige å forklare. Alle trodde på en fortapelse eller helvete, men flere syntes det var vanskelig å vite hva der var. Fellesnevneren som gikk igjen i informantenes beskrivelse, var at helvete er en plass uten Guds nærvær. Ut fra måten informantene beskrev disse konseptene, spesielt helvete, fremsto dette som et område flere manglet kunnskap og refleksjon rundt. Dette resonnerer med den generelle trenden om lite eller ingen forkynnelse om helvete i dag, sammenlignet med tidligere og spesielt i etterkant av Ole Hallesbys helvetestale og den påfølgende «helvetesdebatten» på 1950 tallet. Debatten både rystet og skremte mange vekk fra den kristne troen, og ble på mange måter begynnelsen på et nedtonet helvete. Den var også med på å gi et langvarig dytt i retningen av en mer medialisert religion (Lundby, 2021, s. 18–20). På spørsmål hva helvete var, svarte en av informantene:

«Jeg vet ikke. Syntes det er vanskelig å vite. Er noen bilder på det at det er en plass med evig ild og det der. Men helt ærlig så vet jeg ikke. Sånn som det blir beskrevet, så virker det som det er et sted Gud ikke er. Men er jo ikke noe man har lyst til. Også evig fortapelse, vanskelig å beskrive det.»

Lederen hadde et lignende syn med en dobbelt utgang, og et ventested før dommedag for de troende og en annen plass for de ikke-troende, før dommedag. For ikke-troende etter dommedag trodde han på et helvete, men trakk frem at det kanskje ikke snakkes nok om alvorlighetsgraden av helvete lengre. Han sa også at han syntes kristne ikke hadde et stort nok ønske å fortelle andre om Jesus for å hindre at de gikk fortapt.

I undersøkelsen til Dagen var det en andel på 93,3% av pinsevennene som trodde på livets to utganger, noe som var høyere enn gjennomsnittet i undersøkelsen, som var 72,4%. Ser man på bosted, var det Agder med høyest andel av kristne som tror på livets to utganger, med 87,7% (Nordic Navigation & Dagen, 2020). Blant befolkningen generelt, viste KIFOs Tros- og livssynsundersøkelse at Agder hadde størst prosentandel mennesker som trodde på livets to utganger med frelse eller fortapelse med 10%, mens landsgjennomsnittet var på 5%. Blant unge mellom 18-34 år, var det på landsbasis kun 6% (KIFO, 2012). Selv om man ikke dirkete kan sammenligne mine resultater med disse grunnet faktorer som utvalg, alder, kjønn og metode, tror jeg det likevel sier noe om en sterk tro på livets to utganger blant informantene

mine i forhold til den generelle kristne befolkningen, selv om det ikke blir undervist så mye om lengre.

I «Gud på Sørlandet»-prosjektet kom det frem at alle frikirkelige pastorer holdt fast på livets to utganger som enten frelse eller fortapelse. Pastorene var forsiktige med å beskrive helvete eller fortapelsen, men det var enighet om at det var en plass borte fra Gud. Likevel hadde det skjedd noen holdningsendringer hvor pastorene vektla Guds kjærlighet og nåde, fremfor en dømmende Gud. Det var altså en større vektlegging av det gode (himmelen), i motsetning til det dårlige (helvete eller fortapelsen) (Breistein & Leer-Salvesen, 2005, s. 165). Dermed stemmer resultatene fra mine intervjuer godt med tidligere forskning; at troen på livets to utganger var et område som så ut til å stå stødig, selv uten mye forkynnelse om helvete og fortapelsen. Likevel var flere av informantene forsiktige i sin formidling av sitt syn på helvete eller fortapelsen. Det kommer også frem en tydelig forsiktighet på menighetsnivå ved at ingen av informantene hadde hørt forkynnelse om helvete på lang tid. Selv med en lav oppslutning rundt troen på helvete i det omkringliggende samfunnet, var ikke dette et område som påvirket informantene. Likevel er det mulig at det skjer en liberalisering i mer praktisk form. Ved å ha mindre forkynnelse, og en mer teoretisk tilnærming til spørsmålet om helvete, er det på sikt mulig at den funksjonelle endringen vil føre til en substansiell endring (Skjeggstad, 2005, s. 182). Med andre ord, kan synet på helvete bli en mer metaforisk og teoretisk plass, enn noe fysisk med fysiske pine.

Individualisert måteholdspraksis

På spørsmålet rundt alkoholbruk var det et lite flertall på syv av 12 som hadde en måteholdspraksis. Av informantene som selv var avholdne, var det ingen som så på det som teologisk problematisk å drikke alkohol med måte, så lenge man ikke ble full. Dette begrunnet de vanligvis i Bibelen, men kun noen få kunne oppgi et bibelvers som for eksempel Efeserne 5:18.

Gruppen som hadde en avholdspraksis begrunnet dette med litt forskjellige argumenter. En informant hadde negative opplevelser med foreldres rusbruk i barndommen, og har derfor selv tatt avstand fra det. For en informant var det frykt for å drikke for mye hvis man først begynte som var hovedmotivasjonen. For en annen var det et standpunkt for å vise at man kan ha det gøy uten alkohol. For de to siste var det oppvekst og familiens holdninger rundt alkohol som var begrunnelsen for å ikke drikke.

Av måteholdgruppen var det veldig individualistisk hva de definerte som «for mye». Svarene varierte fra å ha en satt grense på maks 1-2 enheter (fire informanter), til at så lenge man husket noe, var alt greit (en informant). De resterende to informantene hadde en mellomposisjon uten satte mengder, men alle poengterte at de stoppet før de ble fulle.

I forhold til resultatene fra tidligere forskning ser det ut til at liberaliseringen har fortsatt på alkoholfeltet (Botvar & Urstad, 2012; Pedersen, 2013). Pinsevenner var tidligere kjent for å ha et restriktivt og avholdent syn på alkohol. Dette står i kontrast til min undersøkelse, der ingen av informantene mente at kristne burde være totalavholds, og uttrykket forståelse for andre som hadde ulik praksis innenfor rammene med måtehold. Likevel var det en større andel som hadde satte begrensninger rundt antall enheter, for å beskytte seg selv mot å gå over grensen til for stort inntak. En måteholdsposisjon kan være utfordrende å praktisere, da det i mye større grad blir en subjektiv vurdering. Dette kan igjen være med å øke den religiøse individualiseringen når nok et aspekt blitt opp til individet å definere selv. I dette tilfelle gjelder dette å sette egne grenser innenfor rammeverket «å ikke blir full», som er en subjektiv definisjon, antall alkoholenheter og promille vil også påvirke personer ulikt.

Jeg fant ingen korrelasjon mellom et måteholdsyn på alkohol, og konservative holdninger til sosialetiske spørsmål slik resultatene i tidligere forskning peker på (Botvar & Urstad, 2012; Pedersen, 2013). Spørsmålene rundt alkohol ble sannsynligvis besvart mer pragmatisk, enn spørsmålet rundt sex før ekteskapet. Informantene fortalte mer tydelig hvordan de forhandlet sitt alkoholsyn i praksis, enn hvordan de forholdt seg til seksuelle grenser og personlig erfaringer på dette området. Ser man på tidligere forskning fra Pedersen, er det tenkelig at i hvert fall noen av informantene har hatt sex utenfor ekteskap, selv om de ikke kan forsvare en slik praksis teologisk.

Undersøkelsen til Dagen viste at 58% av pinsevennene i materialet aldri drakk alkohol. Av de som drakk alkohol var det 82,4% som stoppet etter 1-2 enheter, mens 13,5% stoppet etter 3-4 enheter (Nordic Navigation & Dagen, 2020). I en oppfølgingsartikkel skrev Dagen at avholdsandelen blant kristne sannsynligvis har halvert seg siden 80-tallet (Hammerstad, 2020). I mitt materiale var det fem av 12, eller ca. 42% som var avholds, altså noe lavere andel enn det som kom frem i undersøkelsen til Dagen. Likevel, kan man ikke helt sammenligne disse da utvalget og metoden er annerledes. Likevel, er det mulig å tenke at det er en økende måteholdstrend, selv blant aktive kristne i en pinsemenighet på Sørlandet, som

blir sett på som det geografiske området med flest avholdsfolk (Nordic Navigation & Dagen, 2020).

Lederen som ble intervjuet var selv avholds, og oppfordret andre gjennom undervisningen på bibelskolen, til å være avholds. Han hadde ikke noen teologiske problemer med alkohol, og kalte det et «samvittighetsspørsmål» for individet. Begrepet bærer preg av individualisering, hvor det blir opp til den enkelte å bestemme i samsvar med sin egen samvittighet. Likevel la han stor vekt på viktigheten av å være bevist og ansvarlig i hvordan man nyter alkoholen, slik at praksisen og valget ikke skal være med å føre en svakere kristen i synd, og i ytterste konsekvens, ned i fortapelsen med henvisning til Bibelen: «Derfor er det riktig ikke å spise kjøtt eller drikke vin eller gjøre andre ting som fører din bror til fall» (Rom. 13:21). Han sa også at ikke alle i menigheten så likt på spørsmålet, og at det var litt forskjellige interne tolkninger. Interessant nok praktiserte fire av de fem informantene som hadde gått to år på menighetens egen bibelskole, måtehold. Dette tyder på at autoriteten til menigheten i holdninger rundt alkohol var svak, selv på arenaer hvor det eksplisitt undervises om.

Informantenes svar peker i retning av det samme mønsteret som kom når Nils Justvik forsket på konservative kristnes forhold til aktiviteter på helligdager. Når en stor andel aktive kristne begynner å endre praksis, fører det ofte til interne endringer i menigheten, som igjen åpner opp for alternative tolkninger (Justvik, 2012). Fokuset har også blitt flyttet fra å holde seg unna visse aktiviteter og miljøer for å ikke få dårlig påvirkning, til å heller bli en arena hvor man kan være et godt forbilde som kristen gjennom sin måteholdspraksis. Dette samsvarer også med Hans Hodnes forskning på kristne foreldres oppdragelse, han konkluderte med at etikken er området som har endret seg mest. Verdslige aktiviteter tidligere forbundet med synd, er ikke lengre problematisk, og foreldre har i større grad en pragmatisk holdning til hva som er greit, i stedet for dogmatisk holdning som var vanligere da de vokste opp selv (Hodne, 2005, s. 149–150).

Nei til samboerskap

Samboerskap blir stadig vanligere i samfunnet, og i siste rapport fra SSB opplyste 30% av personer som levde i et samliv at de var samboere. Det var også færre i alderen 20-29 som giftet seg enn før (ssb.no, 2021).

På spørsmål rundt samboerskap var det ingen av informantene som ønsket å leve i samboerskap selv, men mange syntes det var vanskelig å begrunne ut fra Bibelen. Dette tyder på at den teologiske begrunnelsen imot samboerskap var svekket, noe som samsvarer med

tidligere forskning (Hodne, 2005). Det har også ført til at mange har en større usikkerhet rundt å mene samboerskap er allment galt for kristne. I stedet har man i større grad en individualistisk tilnærming ved å ikke ville praktisere det selv, samtidig som man ikke vil dømme andre for å velge annerledes. Valget blir dermed overlatt til den enkelte å bestemme. Den individualistiske tilnærmingen kommer godt til syne gjennom en av informantenes utsagn:

«Jeg tenker at ikke man skal bo sammen før man er gift. Men jeg kjenner hvert fall i dette samfunnet så prøver jeg å ha fokus på hva jeg selv tenker for mitt eget liv. Selv om jeg tenker det er galt, så skal jeg ikke gå rundt å dømme andre for det.»

De fleste av informantene begrunnet det å ikke ville praktisere samboerskap med et ønske om å avstå fra sex før ekteskapet, og at samboerskap gjorde dette vanskeligere. Likevel ønsket informantene å være forsiktig med å definere samboerskap som synd. Det ble forklarte slikt:

«Jeg syntes sånn er kjempevanskelig for hvert fall så vidt jeg har fått med meg så er liksom ikke samboerskap beskrevet så veldig nøye. Men gjør jo andre ting som sex vanskeligere, som er beskrevet. Derfor syntes jeg det er vanskelig å komme med pekefingeren på ting.»

I Dagens undersøkelse var det en påstand: «det er helt uproblematisk at kristne velger samboerskap før de gifter seg» som 85,7% av pinsevenners svar var delvis – eller helt uenig (Nordic Navigation & Dagen, 2020). Dette vil jeg si ikke helt stemmer med mine funn, men det er viktig å påpeke at utvalget er annerledes ved en kvalitativ og en kvantitativ undersøkelse. Det er også andre faktorer som aldersforskjeller og geografiske forskjeller som påvirker sammenligningsgrunnlaget. Likevel tror jeg det kan være med å peke i en retning. Alle informantene mine var imot samboerskap, likevel tror jeg mange ville plassert seg i «delvis uenig» kategorien da det ble uttrykt en viss teologisk usikkerhet og en mer privatisert og individualistisk holdning.

Selv om informantene fortsatt, jevnt over, hadde et konservativt syn, virket det som det likevel skjer en forsiktig liberalisering. Informantene følte både et press fra det omkringliggende samfunnet og media rundt hva som var normalt og praktisk, kombinert med en indre teologisk usikkerhet. Denne usikkerheten sammen med det omkringliggende samfunnets ideal om toleranse, vil sannsynligvis bidra til å styrke individualiseringen, og føre til at mange ikke vil mente at noe allment galt for alle kristne. Slike etiske spørsmål blir da et samvittighets spørsmål, hvor etikken flyttes fra et normativt syn, til individet og dens

samvittighet. Det blir da opp til den enkelte å finne sin sannhet i etiske spørsmål, gjennom sin samvittighet og personlige relasjon med Gud.

Sex er forbeholdt ekteskapet

Når det kommer til sex før ekteskapet, beholdt alle informantene et konservativt syn; at sex hører hjemme innenfor ekteskapets rammer. Her begrunnet informantene svaret hovedsakelig med at Bibelen var tydelig, og de fleste var tryggere på å si at det er en allmenn sannhet for alle kristne. Likevel påpekte en av informantene at definisjonen på sex, og hvor grensen går mellom hva som er sex og hva som ikke er det, kan være litt vanskelig. For å ikke sette informanten i en ukomfortabel situasjon, som kunne påvirke resten av intervjuet negativt, valgte jeg å ikke stille videre spørsmål rundt personlige grenser for sex, slik drøftet i metodekapittelet. En av informantene beskrev synet sitt på sex før ekteskapet slikt:

«Tenker det er noe som er forbeholdt ekteskapet. Det står det i Bibelen at det er forbeholdt i ekteskapet. Det er et av eksemplene hvor jeg tenker det ikke er så mye diskusjon rundt det. Der er Bibelen autoritær der.»

Til forskjell fra spørsmålet om samboerskap hadde alle informantene en større trygghet i sitt svar. Selv om sex før ekteskapet er vanlig i samfunnet både blant ikke-kristne og kristne (jf. Pedersen, 2012), så ser det ut til å være viktig for alle informantene å vente. Bibelens tydelighet på spørsmålet om sex før ekteskapet, skapte en større trygghet i å mene det er allment galt for alle kristne. Det var likevel ikke alle som kun begrunnet samboerskap og sex før ekteskapet teologisk. To av informantene sa de hadde hørt forskning på at par som bor sammen før de gifter seg hadde høyere sannsynlighet for å skille seg. På oppfølgingsspørsmål om hvor denne statistikken kom fra, var det ingen som husket, men de mente de hadde hørt det en gang. Det er gjort forskning på om det er fordelaktig å bo sammen før man gifter seg i USA. Ifølge artikkelen, hadde kvinner som var samboere før de giftet seg 1,31 ganger høyere sjanse for å skille seg, i forhold til de som ikke bodde sammen først. Dette ble begrunnet i *inertia effect*, som betyr at når man flytter sammen, blir man mer investert og det er vanskeligere å gjøre forholdet slutt. Dette kan føre til at man etter hvert gifter seg, selv om man kanskje egentlig ikke hadde gjort det om man ikke allerede bodde sammen, og gifter seg på feil grunnlag. Samboerskap ble likevel nevnt til å ha noen kortsiktige fordeler, siden de allerede var vant til å bo sammen og dermed minsket sannsynligheten til å skilles de første seks månedene etter bryllupet, men økte etter det første året (DiDonato, 2014, 2021). I Norge fant jeg også forskning som viser at samboere var mindre fornøyde med samlivet enn gifte.

Giftede par scorede høyere på forpliktelse og hvor fornøyd de var, og mindre på bruddplaner. Likevel viste undersøkelsen at samboerpar med ekteskapsplaner scorede likere som giftede par (Wiik & Noack, 2011). Dermed finnes det forskning som sier det finnes fordeler med å vente å flytte sammen, selv om den er størst blant par som ikke har konkrete planer om å gifte seg. Det at det blir mer vanlig med en allmenngrunnet og fornuftsbasert argumentasjon stemmer også med tidligere funn som hos Hodne, om at den religiøse argumentasjonen er svekket (Hodne, 2005). Likevel begrunnet hovedandelen av informantene sitt syn i Bibelen.

En svakhet med disse funnene er at spørsmålene om samboerskap og sex før ekteskapet ble stilt på et teologisk plan. Spørsmålene omhandlet informantenes syn på samboerskap og sex før ekteskapet. Spørsmålene ble ikke lagt opp for å komme inn på egne erfaringer, og jeg stilte heller ingen oppfølgingsspørsmål på et personlig plan. Ingen av informantene kom inn på egen erfaring om samboerskap eller sex før ekteskapet. Det kan også være individuelt hvor grensen for å ha sex går, som fører til en viss usikkerhet i resultatene. Ser man på tidligere forskning, tyder det på at selv mange av de mest aktive kristne ender opp å ha sex før de gifter seg (Pedersen, 2012). Derfor tror jeg det er mulig at noen av informantene hadde et teoretisk restriktivt syn imot sex før ekteskapet, men hadde praktisert sex eller bodd sammen med en kjæreste.

Greit å være en ikke-praktiserende homofil

Spørsmål rundt homofili var for mange det mest utfordrende og vanskeligste, samtidig som det var et av spørsmålene som engasjerte mest. Dette mener jeg viser at det er et dagsaktuelt tema mange er opptatt av. Alle informantene mente det å være kristen og homofil i dag sannsynligvis var vanskelig og utfordrende. Likevel mente alle at det var mulig å leve som kristen og være homofil, så lenge man ikke levde ut et homofilt liv, og begrunnet det ut fra Bibelen (1.Kor. 6:9-10 og Rom. 1:24-27 ble nevnt). Det å leve ut et homofilt liv, ble definert av noen av informantene som å følge sine homoseksuelle følelser og dermed være i et forhold, seksuelt aktiv eller aktivt på jakt etter en partner av samme kjønn. Det bar likevel preg av en mer privatisert og individualistisk holdning blant noen av informantene, ved å ikke ønske å blande seg opp i hva andre gjorde eller mente. Dette passer også godt sammen med det omkringliggende samfunnets holdning til at religion i større grad har blitt noe man driver med på fritiden, og dermed mer privat.

Allports kontakthypotese ser også ut til å forklare hvorfor informantene syntes dette var et vanskelig spørsmål. Flere kjente i større eller mindre grad til noen homofile gjennom for

eksempel skolegang. Dette førte til at det ble vanskeligere å fremmedgjøre gruppen, når de gjennom for eksempel skole hadde en personlig relasjon og personlige erfaringer med at de kunne være gode mennesker, like gode som alle andre. Det var også noen som ga uttrykk for at de skulle ønske det var mer undervisning i menigheten rundt tematikken.

Det var ingen av informantene som selv ville delta i en Pride-parade, og informantene mente også at andre kristne ikke burde gjøre det. Flere sa at de ikke hadde noe imot mangfold, men at de ikke støttet alt som feires under Pride. Holdningene stemmer godt med Dagens undersøkelse, hvor 95% av pinsevennene svarte «nei» på om de ville gått i en Pride parade. 4% var usikre (Nordic Navigation & Dagen, 2020). En av informantene sa det på denne måten på spørsmålet om kristne burde delta:

«Nei, det syntes jeg ikke. Noe av det er det med mangfold og at man skal være frimodig og sånn, det er veldig bra. Men de grunntankene i bunnen der, er jeg imot. Mye at man utfordrer naturen, for å si det sånn, jeg tror det er to kjønn»

Flere nevnte at det kun er to kjønn. Så selv om de mente det var mulig å ha følelser og være tiltrukket til samme kjønn, virker det ikke som de mente det var mulig å være født i feil kropp. Informantenes syn på kjønn bærer preg av å fortsatt være essensialistisk, ikke sosialkonstruert slik det omliggende samfunnet presenterer det som.

To av informantene ønsket å kjempe imot diskriminering av homofile, ikke bare i Norge, men spesielt i land hvor homofili straffes. De mente Pride var for diffust til å kunne delta på, da de var redd for å støtte opp om andre aspekter enn kun homofiles rettigheter til likestilling. En av informantene sa det slikt:

«Støtter jeg kun homofiles rettigheters til å eksistere og leve, eller støtter jeg at det er tre stykker som er gift og at de ikke trenger å være over 18 år. Så for min del er det diffust hva pride er som gjør at jeg ikke kan gå i tog»

Ut fra svarene til informantene syntes jeg det ligger en større forståelse og sympati for homofili, og en oppfatning om at det er fullt mulig å være homofil og kristen. En av informantene sa følgende:

«Skulle ønske det var liksom sånn at det sto (i Bibelen) det var helt vanlig eller helt riktig, men det gjør det jo ikke.»

Det er ingen som nevnte konverteringsterapi som eneste mulighet. Tre av informantene nevnte at man kan gå til forbønn og viktigheten av bønn, men begge sa også at det er mulig å være kristen og ha tiltrekning til samme kjønn. En av informantene sier det slik:

«Tenker at man kan ikke noe for at man har homoseksuell tiltrekning eller begjær, og at man selv må ta et valg om man har lyst til å følge Jesus. Alle må bearbeide det man selv sliter med. Jeg tenker at det er to forskjellige ting. Man kan være kristen og ha en homofil legning, men at Bibelen er veldig tydelig om å ikke leve i synd.»

Holdningen om at det var mulig å være kristen og homofil kom også frem i intervjuet med lederen. Han mente det sentrale var hvorvidt man levde ut lystene eller driftene, ikke om man følte på dem. Likevel var han tydelig på at det var galt å leve ut legningen, og at det kunne være et frelsesspørsmål og refererte til Bibelen i 1. Kor. 6:9-10. Lederen forklarte det slik:

«Jeg tenker det går an å kombinere de tingene (kristen og homofil), men for å være helt sikker på å ha en frelsende tro, som jeg leser Guds ord, så oppfordrer teksten og Guds ord til å oppgi det.»

I prosjektet «Gud på Sørlandet» ble prester og frikirkelige pastorer intervjuet om en case hvor to homofile kom til samtale og ønsket å flytte sammen. Mange av pastorene uttrykte at de syntes det var en vanskelig tematikk, og ønsket å møte homofile med respekt og empati. Ingen av de åtte pastorene ville anbefale et homofilt samliv, og begrunnet dette i sin overbevisning om at Bibelen sa det var synd. Tre av pastorene mente det var mulig å endre legning fra homofil til heterofil, men det var ingen som ønsket å ta initiativ til den samtalen (Breistein & Leer-Salvesen, 2005, s. 161). Det kan virke som det har skjedd en videre utvikling fra pastorintervjuene i 2005 til i dag, med en enda større aksept for en homofil legning, men ikke en endring i holdningene rundt homofil praksis.

Jeg vil si at materialet mitt peker på en delvis oppmykning, og på noen måter en liberalisering. Informantene var mer nyanserte, men likevel restriktive i sine holdninger. I mitt materiale kommer det ikke frem en holdning om at homofili var noe rent psykisk som kan «drives ut», men heller at det var mulig å være født slik. Noen bagatelliserte homofilspørsmålet ved å si at alle sliter med forskjellige ting, men som med mye annen synd, så handler det om hva man gjør med det. En av informantene forklarte det slikt:

«Jeg kan føle på å dytte noen foran et tog, og ha sadistiske tanker, men jeg vil helst stole på Gud at han vet best uansett og at mine følelser er et verktøy, men ikke skal utagere på det. Eller ta den retningen følelsene vil jeg skal gå.»

Flere påpekte at homofili ikke var en større synd enn andre synder, og det ble uttrykt sympati for at det var et stort offer å skulle gi opp hele seksualiteten og samlivet. På den andre siden sto det konservative synet om at det er synd å leve som homofil, begrunnet i Bibelen (1.Kor. 6:9-10 og Rom. 1:24-27 ble nevnt av noen informanter) fortsatt sterkt. Det var flere som syntes det var vanskelig å forstå hvorfor, men valgte likevel å sette sin tro til Bibelen.

Tre informanter hadde en mer individualistisk tilnærming til homofili, hvor de ikke ønsker å dømme andres beslutning, men la det være opp til individet selv å bestemme hva som er rett og galt, og leve deretter. Med andre ord, mente disse at det skulle være opp til den enkelte å beslutte, i samsvar med Gud. Subjektivismen og toleransen som også var til stedet i det omliggende samfunnet, ser også ut til å begynne å påvirke kristne. Dette kommer veldig godt frem i det den ene informanten sa:

«Så er det opp til hver enkelt også, å ta det opp med Gud og ha sin sak i orden med Gud, uten at nødvendigvis jeg blander meg inn i den prosessen.»

Klimaet var problematisk i teorien, men ikke i praksis

I Dagens undersøkelse om klimaendringer kom pinsebevegelsen dårligst ut med at 43% var lite eller ikke bekymret for det som skjedde (Nordic Navigation & Dagen, 2020). Av informantene mine var det veldig varierende holdninger. Generelt var få engasjert på et personlig plan med egne tiltak. Halvparten av informantene så på klimaendringene som problematiske, mens den andre halvdel hadde en mer passiv holdning hvor de ikke hadde tenkt så mye på det, eller ikke var bekymret. Det som gikk igjen blant alle var tanken om at man har et ansvar om å forvalte Guds skaperverk. Det virket likevel som informantene hadde et ganske overfladisk forhold til forvalteransvaret, og ingen nevnte konkrete klimatiltak de gjorde i hverdagen, noe som tyder på at klimadebatten ikke var spesielt viktig for dem. Dette forvaltningsansvaret informantene snakket om sto likevel i et spennsforhold til endetidsprofetier og Guds allmakt. En av informantene forklarte det slik:

«Det er en frykt (for klimaendringer) som blir litt overdreven etter min mening. Jeg tror Gud har satt oss til å forvalte jorden og naturen. Derfor har vi ansvar for å beskytte, men samtidig tror jeg ikke det er den type undergang jorden får, av naturens katastrofer. Men

det står samtidig i Bibelen at det skal komme ekstremvær og det kan jo være at vi er i en sånn tid nå som følger den historien da.»

En annen informant påpekte dilemmaet mellom forvaltningsansvaret og en ødeleggelse av jorden etter Bibelens profetier:

«Jeg tror også det kommer en ny himmel og ny jord. Så denne jorden kommer til å gå til grunne på ett eller annet tidspunkt. Men det betyr jo ikke at man ikke skal ta vare på det Gud har skapt. Så kanskje en balanse på det.»

Funnene harmonerer med Dagens undersøkelse hvor det var mye av samme begrunnelse bak valgene for ikke-engasjement (Se f.eks: Husebye, 2020). Selv om undervisning i endetidstematikk virker til å ha blitt nedprioritert utfra informantenes kunnskap og engasjement, ligger det likevel en forventning om at Jesu gjenkomst ikke er langt unna, som sammenfaller med pinsebevegelsens teologi. For noen lå det også en frykt for å fokusere mer på klima enn Gud, og dermed var det enklere å ikke forholde seg til spørsmålet. Selv blant de som syntes det var problematisk og utfordrende, sa de fleste at de ikke gjorde noe praktisk for å bidra til å redusere klimautslippene. Det var i større grad en overveldelse og en hjelpeløshet rundt hvordan man kan takle et så stort problem på individnivå, som gjorde det lettere å ikke gjøre noe praktisk og konkret med det. Klimaendringer og miljøvern hadde ikke noe informantene hørt bli forkynnelse om i menigheten. Det kan dermed tolkes som om ledelsen ikke syntes det er viktig nok til å gi plass til denne tematikken i forkynnelsen, noe som harmonerer med Dagens funn om en lite klimaengasjert pinsebevegelse (Nordic Navigation & Dagen, 2020).

Sannheten tåler alt

Sosiale medier og andre medier var viktig for alle informantene, men hvor mye tid de brukte på sosiale medier daglig varierte, med et gjennomsnitt på rett over to timer. Under intervjuene spurte jeg om det var noen sosiale medier eller andre medier som informantene fulgte som omhandlet kristen tro. Det var tre områder som gikk mest igjen. Instagram (seks personer), youtube (fire personer) og podcaster (inkludert opptak av taler) (seks personer). På Instagram fulgte de kontoer med kristent innhold som for eksempel PlussOrd, som er korte andakter av blant annet TV-pastoren Egil Svartdahl. Det var også flere som sa de pleide å lese Bibelen digitalt, og noen hørte på «Bibelen på et år» på podcast.

Det var variert hvor reflektert informantene var rundt mediernes påvirkning, og om de mente sosiale medier var med på å styrke eller svekke deres personlige tro. Det som gikk igjen var at brukt riktig, kunne sosiale medier være med å styrke troen, men flere påpekte at det hadde sine problematiske sider og fort kunne bli en distraksjon. En informant forklarte sitt syn på om sosiale medier styrker troen slik:

«Det er et verktøy hvis man bruker det på en riktig måte. Det er en effektiv måte å gi folk innsikt nå. Særlig unge liker å få ting litt lett servert.»

Halvparten av informantene mente sosiale medier kunne være med på å svekke troen. Her ble det dratt frem at kanaler eller kontoer som argumenterer bra imot kristendommens troverdighet, kunne føre til tvil. En av informantene forklarte det slik:

«Det kan komme noen videoer på youtube som og prøver å motbevise kristendommen. Så kan man bli litt usikker hvis de kommer med noen gode poenger. Ja, så kanskje noe på Facebook, som kommer opp kan være med på å svekke troen. Men er også omvendt da.»

Andre pekte på at troen kunne bli svekket ved at sosiale medier stjaler tiden man kunne brukt til å lese Bibelen eller be, slik denne informanten sa:

«Nei, ikke svekket i troen, men i å dra meg vekk fra fokus til Gud i hverdagen. Tar mye tid.»

Den resterende halvdel syntes ikke at troen ble svekket, og mente at de sto stødig i sin tro uansett. Noen synes kanskje at medier kunne utfordre, men ikke svekke troen. For dem kunne troen utfordres positivt. En av informantene forklarte det slikt:

«Det kan utfordre kanskje, ikke svekke. Tenker at det er positivt å bli utfordret. Sannheten tåler alt.»

Ingen av informantene syntes konservativ kristendom ble presentert positivt i mediebilde. Flere trakk inn all medieoppmerksomheten rundt Q42, og hvordan vinklingen har vært negativ, og ifølge noen urettferdig. En av informantene kommenterte på Q42 saken slik:

«Når det har vært denne saken med Q42, så har det ikke vært et positivt bilde. Det har jo vært at dere stoler bare på Gud. Nå har dere drete på draget liksom. Troen deres er en fiasko på en måte som jeg opplever det. Så det er jo mye negativt»

Dette stemmer også med tidligere forskning (Nordic Navigation & Dagen, 2020).

Pinsebevegelsen var det kirkesamfunnet hvor flest mente at ulike syn kom lite til syne i norsk nyhetsmedier. Dette tror jeg betyr at pinsebevegelsen er det kirkesamfunnet som føler media representerer dem dårligst. Det stemmer godt med tidligere forskning som sier at mediene heier mest på «snill» religion som tilpasser seg storsamfunnets normer, men ofte er kritisk til religion de mener er intolerant (Repstad, 2020, s. 133,143). Lederen hadde litt flere refleksjoner og kjenner seg igjen i en økt motstand og religionsskepsis. Likevel sa han at motstand i media var å forvente i et stadig mer sekulært samfunn, og at det var andre kristne i andre land som har det mye verre.

Det var ingen korrelasjon mellom informanter som brukte sosiale medier og hørte på podcaster, og uenighet med menigheten, eller en opplevelse av å føle seg annerledes enn de rundt seg. Materialet peker heller i retning av en generell individualisering hvor de unge voksne i større grad ikke er blindt enig i det som ble forkynt, men er mer kritiske og satt igjen med en følelse av at deres egen tro skiller seg litt ut fra andre mer passive unge voksne i menigheten.

Greit å være kristen i Kristiansand

Selv om informantene syntes media fremstilte konservativ kristendom urettferdig, syntes ti av 12 informanter at det er greit å være kristen i dag. Mange la stor vekt på viktigheten av et kristent felleskap, og flere som var tilflyttere syntes det var lettere å være kristen i Kristiansand med en større andel kristne. En av disse sa følgende:

«Her syntes jeg det er veldig fint. Tror det er veldig hvor du havner, i miljø og sånn. Hvis jeg fortsatt hadde bodd hjemme, så tror jeg det hadde vært veldig vanskelig, eller vanskeligere hvert fall. For det er ikke så mange som tror hjemme»

Selv om mye av materialet peker i individualistisk retning, ser det ut som at informantene mente felleskap var et viktig aspekt for å beholde troen. Dette resultatet harmonerer med tidligere forskning som konkluderte med at det er tegn til individualisering, men også pekte i den andre retningen ved at kristent felleskap ble vektlagt som en viktig del av det å være kristen (Kro, 2007, s. 181). For ungdom i en periode med identitetsutvikling er felleskap og tilhørighet kanskje enda viktigere enn for voksne. For informantene var det veldig viktig med

sosial støtte, det å kunne stå sammen med andre med samme tro som en selv. Det sosiale miljøet var også for flere, et sted hvor de følte de kunne være helt seg selv.

Ikke alle syntes det var lett å være kristen i dag. Noen begrunnet dette med at de syntes det å skille seg ut fra mengden var utfordrende. Noen av informantene syntes det generelt ikke var utfordrerne utenfor jobb eller studie, da mesteparten av det personlige nettverket var andre kristne. På jobb eller studie derimot, møtte de et større mangfold og de opplevde at der var det flere som var kritiske til kristne. Dette harmonerer med sekulariseringen og medialiseringen som foregår i Norge. Tre av fire nordmenn mente religion bidrar til konflikt (KIFO, 2012), og fem av ti nordmenn var skeptiske til personer med sterk kristen tro (Brekke, 2020), noe som gir inntrykk av en negativ holdning til religion i samfunnet. Media er også med på å danne stereotyper ved å dekke saker som ofte ikke støttes av majoritetens synspunkt. Mediedekningen og mindre religiøs førstehåndskunnskap ser ut til å være med på å forsterke skepsisen til kristne.

6. Konklusjon og noen større linjer

I denne oppgaven har jeg utforsket trosholdninger, moralspørsmål og pinseidentiteten til noen aktive kristne unge voksne i pinsemenigheten Filadelfia i Kristiansand. Ved å utforske ungevoksnes pinseidentitet, var også ønsket å si noe om i hvor stor grad menigheten klarer å videreformidle sitt teologiske ståsted til den yngre generasjonen. Med grunnlag i tidligere forskning, la jeg til grunn noen hypoteser. Den første bygde på Woodhead og Heelas sine religionskategorier hvor den tidligere sterke forskjellsreligion har utviklet seg til å bli en erfaringsbasert forskjellsreligion (Woodhead & Heelas, 2000). Dette var også hypotesen som ble bekreftet i forskningsprosjektet «Gud på Sørlandet» Sentralt i denne hypotesen var at det organiserte kristenlivet har beveget seg fra å legge stor vekt på lære, til å vektlegge erfaringer kombinert med dogmatiske rammer (Repstad, 2005, s. 19–20). En mer erfaringsbasert tro fører ofte til en mer individualisert og privatisert tro. Derfor var også hypotesen at unge voksnes tro i mindre grad var styrt av menighetens teologi, og i større grad av sitt eget indre kompass som bekreftes i denne oppgavens funn.

Erfaringsbasert forskjellsreligion

I tråd med prosjektet «Gud på Sørlandet» og Woodhead og Heelas sine tanker om fremtiden, har informantene et tydelig preg av en erfaringsbasert forskjellsreligion. Blant de unge pinsevennene var det fortsatt en innenfor- og utenforlivsstil når det kom til det å være kristen. Dette tyder på at det er faste rammer for trosinnhold, selv om grensene er mindre definerte enn tidligere. Dette kom særlig til uttrykk i spørsmålet rundt livet etter døden, hvor alle informantene trodde på en fortapelse for mennesker som ikke var kristne. Likevel var fokuset flyttet fra det negative til det positive ved at informantene i større grad så på frelsen som en positiv mulighet, enn å skulle prøve å skremme andre ved å vektlegge fortapelsen. Selv om informantene hadde et tydelig dualistisk synspunkt på livet etter døden, har de et mer individualistisk tolkningsrom på flere teologiske spørsmål. At fortapelsen, sex før ekteskapet, alkohol og homofili ikke forkynnes noe om, er også med på å svekke en forskjellsreligion. Det ser ikke ut til at det er noe tydelig innenfor- og utenforlivsstil blant unge i menigheten og at definisjonen på en aktiv pinsevenn er bred.

Gudsopplevelser gjennom lovsang, bibellesning og bønn var viktig for de unge pinsevennernes gudsrelasjon. Lovsang ble også nevnt som høydepunktet på møtene, mens andre syntes lovsangen var en viktig ingrediens. Flere syntes det var godt å være til stede

under lovsangen, og de beskrev at de opplevde en helt spesiell stemning. Denne stemningen ble forklart som Den hellige ånds nærvær. Disse opplevelsene var viktige, og var med på å gi åndelig påfyll og dermed styrke troen. Det var flere tendenser til estetisering, hvor domene ble tonet ned, og det heller legges vekt på sanselige aktiviteter. For de unge pinsevennene innebar det å være en kristen å ha en personlig relasjon til Gud, gjennom blant annet bibellesning, bønn og lovsang. Gudsopplevelser skjedde vanligvis gjennom emosjonelle erfaringer, og var vanligst under lovsang, men kunne også skje i andre settinger som under bibellesning, bønn eller bare ute i naturen.

I materialet er det tendenser til at noen unge pinsevenner har beveget seg mot en humanitetsreligion. Dette kommer tydeligst frem gjennom den individualiserte og privatiserte troen noen av dem presenterer, som fremstår preget av det omkringliggende samfunnets subjektivisme og fokus på toleranse. Dette resulterte i at noen av de unge pinsevennene syntes det var vanskelig å skulle snakke om noe som gjelder for alle kristne, men heller snakker om sitt individuelle syn. For dem var det viktig å ikke dømme andres holdninger og handlinger, men syntes det heller burde være opp til hver enkelt og Gud å finne ut av det.

Utvannet livsstilskrav

Det kom ikke frem noen tydelige retningslinjer eller krav til livsstil blant de aktive kristne. Den strenge og nøkterne livsstilen som før definerte en pinsevenn (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207), er ikke å gjenfinne blant dagens unge voksne i Filadelfia Kristiansand. Det betyr ikke at de unge har kastet all kristen moral og etikk ut av vinduet, men det tyder på at det skjer forhandlinger med det omkringliggende samfunnet om hvor grenser går, og hva som er akseptabelt og ikke-akseptabelt. Dette tydeliggjøres spørsmålet om alkohol. Pinsevenner har tradisjonelt sett vært forbundet med avholdskultur (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207), mens i dag var det flere som praktiserte måtehold, enn totalavhold. Selv om alle var enig i at det var feil å drikke seg full, varierte det mye hva som var en tillatt mengde. Definisjonen på det å være full, virket også til å variere, og bar dermed preg av individualisering. Det var heller ingen definerte krav til livsstil for å være å arrangere møter. Sammen med sterke økumeniske holdninger blant informantene, var det lite som pekte på tydelige og definerte livsstilskrav.

Selv om mange av informantene hadde vanskeligheter for å sette ord på menighetens trosgrunnlag, pekte de på praksiser de hadde observert på møtene, som for eksempel dåp. Selv om mange delte menighetens syn på for eksempel dåp, var det få som hadde reflektert

grundig over dette på egenhånd. Det tyder dermed på at det skjer en form for sosialisering, eller implisitt læring, av teologi gjennom å delta på møtene. Dette er på mange måter med å bekrefte hypotesen om at det har skjedd en dreining fra et lærestyrt kristenliv, til et mer erfarings- og følelsesstyrt kristenliv. Denne dreiningen bærer også preg av estetisering når dogmene blir i liten grad presisert verbalt, og det heller legger til rette for individets egen tolkning av det de observerer. Utdrende tematikk som alkohol, sex og samliv, homofili og fortapelse blir i større grad overlatt til den enkelte å finne ut av selv. Her vektlegges egen samvittighet og gudsrelasjon, mens menigheten underviser om tematikk det er lettere å snakke om. På grunn av denne dreiningen mot et mer subjektivt kristenliv, var det en større bredde i informantenes praksis og teologiske syn. Det er ikke lengre de samme tydelige fellesnevnerne for hva som definerer en pinsevern som det var før. Det at murene mellom kirkesamfunn har blitt lavere, og det sosiale var den primære motivator for å begynne i en menighet, er også med på å vanne ut et tydelig livsstilskrav.

Ung pinseidentitet

Selv om majoriteten av informantene ikke ville kalle seg pinsevenner, er det likevel noen tydelige trekk ved aktive kristne unge, som jeg vil kalle unge pinsevenner. Spekteret for hva som var akseptabelt og ikke-akseptabelt i forhold til livsstilskrav som pinsevern, var mye større enn hva det tidligere har vært. Det var likevel visse særpreg som gikk igjen blant de unge pinsevernene i Kristiansand. Venner var den viktigste faktoren for å begynne, og for å bli værende i menigheten, mens teologien til menigheten ikke var så viktig for eget trosgrunnlag. Identitetsutviklingen skjedde i større grad i samhandling med venner og egen gudsrelasjon, enn gjennom menighetens forkynnelse. Bibellesning og bønn var for alle sentralt, og de unge pinsevernene leste og ba i gjennomsnitt fem av syv dager i uken. De fleste påpekte at den personlige relasjonen med Gud var sentral i det å være kristen. Bibelen var autoritativ i spørsmål rundt livsstil, så lenge Bibelen ga tydelige svar. Likevel var det for de fleste viktig å lese Bibelen inn i konteksten den var skrevet i. Dermed førte det til en del usikkerhet for mange rundt hvordan man skulle tolke skriftsteder der det er teologisk uenighet. Dette kom tydeligst frem i spørsmålene rundt homofili, da de fleste syntes det var vanskelig å ta stilling til spørsmålet når det er motstridene syn blant kristne.

Venner, og eget bibelstudium var for de fleste den naturlige plassen å henvende seg ved usikkerhet rundt teologiske spørsmål. Det var i møte med spørsmålet om man kan være kristen og leve som homofil det var størst usikkerhet. Blant de unge pinsevernene virker det

som det har skjedd en liberalisering ved at flere konkret nevnte at homofili var en genuin legning, ikke bare noe som kunne drives ut og helbredes. Det var heller ingen som eksplisitt nevnte konverteringsterapi som den beste løsningen, selv om forbønn ble nevnt.

Samboerskap var det ingen av de unge pinsevennene som ville praktisere, men flere syntes det var vanskelig å forsvare med grunnlag i Bibelen, så lenge man avsto fra sex. Sex før ekteskapet var det også enighet om at var galt. Dette tyder på at det i hvert fall er en teoretisk enighet. Hva som er praksisen til den enkelte kan jeg ikke si noe om, da jeg ikke kom inn på et så privat spørsmål under intervjuene.

Alkoholpraksisen var veldig variert, men det var enighet om at det ikke var teologisk feil, så lenge man ikke drakk seg full. Likevel varierte praksisen fra at noen var avholds til å drikke mange enheter. Det ble dermed opp til den enkelte å finne ut definisjonen på å være full. De unge pinsevennene var også generelt lite engasjert i klima og miljøvern. Selv om noen syntes det var dumt med klimaendringene og mente at kristne hadde et forvalter ansvar, var det ingen av de unge pinsevennene som tok aktive valg i hverdagen for å gjøre noe med det. Tanken om en dobbel utgang etter døden sto sterkt blant alle de unge pinsevennene, og helvete så de fleste på som et sted uten Guds nærvær. Likevel syntes de fleste at det var vanskelig å skulle beskrive helvete, og det ble lite snakket om i menigheten.

De unge pinsevennene syntes jevnt over at det ikke var spesielt vanskelig å være kristen i Norge, selv om noen tilflyttere nevnte det hadde vært mer utfordrende der de kom fra. Sosiale medier var viktig for de fleste, og de fleste brukte flere timer på det daglig. Det var litt variert om de unge pinsevennene syntes sosiale mediene var med på å styrke eller svekke troen. Flere fulgte kristne kontoer som kunne styrke troen, men flere nevnte at det var fort gjort å kaste bort for mye tid. Alle de unge pinsevennene så på medias fremstilling av konservativ kristendom, og spesielt pinsebevegelsen, som negativ og flere kom inn på all oppmerksomheten rundt Q42.

Individualisert tro

Mye peker i retning av at de unge pinsevennene har en individualisert tro, spesielt på moralspørsmål. Det virker som det har skjedd en dreining fra at moral ble definert av menigheten, til å bli noe individet i større grad må finne ut av selv (Høeg, 2017, s. 21). Det omkringliggende samfunnets fokus på toleranse og subjektivism, ser også ut til å påvirke i alle fall noen av pinsevennene. For disse, blir gudsrelasjonen og de moralske spørsmålene

flyttet inn i den private sfæren. Mange av de unge pinsevevnene var opptatt av å ikke være dømmende mot andre. Det kan virke som det var viktigere å ha en ikke fordømmende holdning, enn å konfrontere andre, både kristne og ikke-kristne i tros- og etikkspørsmål. I stedet for å sørge for at andre overholdt det Bibelen sa, har det blitt opp til den enkelte å finne dette ut av spørsmålene selv og begrunne dem med utgangspunkt i seg selv (Høeg, 2017, s. 21; Repstad, 2020, s. 42–44). Dette er et skille fra tidligere innen pinseetikk hvor Bibelen ble sett på som den øverste autoritet, og ikke individets tolkning (Ø. G. Andersen, 2018, s. 208). Forholdet til alkohol nevnes av lederen som å være et samvittighetsspørsmål. Det legger dermed opp til individets egen tolkning og samvittighet som norm, ikke en felles enighet om hva som er rett eller galt i samsvar med Bibelen. Det kom også tydelig frem blant de unge pinsevevnene at det var mer tolkningsrom rundt etiske spørsmål, for eksempel samboerskap og alkoholforbruk, som ikke eksplisitt blir definert som galt i Bibelen. I andre spørsmål som sex før ekteskapet og homofilt samliv, ga Bibelen tydeligere svar, og dermed mindre tolkningsrom. Selv om noen uttrykte et ønske om at homofili skulle være greit, mente de Bibelen var tydelig på at det ikke var det.

En erfaringsbasert religion kan lett føre til en individualisering, når individets opplevelser og erfaringer er sentralt (Repstad, 2013, s. 10). De unge pinsevevnene satt individuelle opplevelser og erfaringer høyere enn teologi generelt sett. Det var en generell mangel på teologisk interesse og konfesjonelle tilhørighet, og et større fokus på å finne svar i samsvar med egen samvittighet og gudsrelasjonen, peker på en individualisering. Likevel var det noen aspekter som gikk i motsatt retning. Kristent felleskap og venner var for alle de unge pinsevevnene sentralt. De var også aktive i menigheten, og gikk gjennomsnittlig på et og et halvt kristent arrangement i uken. Dette henger selvfølgelig sammen med utvalget, som hadde et premiss om å være involvert i menighetens tjeneste. Likevel betyr det at denne gruppen aktive kristne mener fellesskap er viktig, og ønsket om gode kristne venner var med å understreke et ønske om å ikke stå alene i troen. Det store mangfoldet av medieformidlet religion passer også den individualistiske livsstilen godt. Medialiseringen er også med på å svekke religionens og menighetens ledes autoritet, og fører til at det er lettere å ha en individualistisk tro, hvor religiøse sannheter fortolkes ut fra ulike religiøse autoriteter på nettet, i stedet for den lokale menigheten (Lundby, 2021, s. 200–203). Dette kan også bidra til større *confirmation bias* ved at man finner informasjon og personer som støtter sitt eget syn og kan fort føre til en økt polarisering.

Skjer det en liberalisering?

Tidligere forskning på hvordan holdningene til idrett blant konservative kristne på Sørlandet forandret seg på 50 år, viser hvor raskt holdninger kan endres (Justvik, 2012). Jeg tror vi kan se et lignende mønster blant unge i dag, spesielt tydelig rundt alkoholspørsmålet. Justvik pekte på et mønster ved at en ny generasjon unge kristne hadde lyst til å spille fotball, så de bare gjorde det. De gikk ikke til Bibelen i første omgang, men den teologiske legitimeringen og refleksjonen rundt det å spille fotball på søndag, kom i etterkant når praksisen var mer utbredt (Justvik, 2012, s. 271–275). Den teologiske refleksjonen fulgte også etter praksisen hos pinsevennene i spørsmålet rundt kvinnelige ledere (Gunnestad, 2015, s. 212–213). Nettopp denne dynamikken kommer til syne i alkoholpraksisen hvor det å drikke alkohol lenge ble sett på som synd blant pinsevenner, mens det i dag er mer utbredt å praktisere måtehold, og noe pinsemenigheter også har åpnet opp for et slikt syn.

Det virker som kristne foreldre og ledere har beveget seg mer bort fra en isolasjonsstrategi der man holdt seg unna for eksempel kortspill, alkohol og dansing, til å gi unge tillit til at de utvikler selvrefleksjon til å ta egne gode valg. Mye av begrunnelsen brukt tidligere var at man ønsket å holde barn og unge borte fra bestemte miljøer, fordi det kunne være dårlig påvirkning, og føre til større fristelser til å synde (Botvar & Gresaker, 2015; Hodne, 2005). Dette kommer også til syne ved at menigheten stiller lite krav til livsstil, og det forkynnes lite om konkrete trosholdninger og moralske praksiser som burde følges.

Spørsmålene som virker å stå mest på spill fremover er om hvorvidt det er greit å være kristen og leve ut en homofil legning, samt om kristne kan være samboere og da implisitt ha sex før de gifter seg. Mange av informantene hadde en individualistisk og privatisert holdning til disse spørsmålene, og det ble stilt få konkrete krav til unges livsstil fra menighetens side. En individualistisk kristentro uten at man er vant til å måtte leve annerledes fra «verden», kan også gjøre det lettere å gi etter for sine lyster. Det er også sannsynlig at flere begynner å bli samboere og det vil normaliseres i praksis, før det legitimeres teologisk. Det samme gjelder homofilt samliv. Gjennom Hegertuns tolkning av det trofaste parforholdet kan det føre til at homofile kristne flytter sammen og praksisen normaliseres, før den også legitimeres teologisk, slik for eksempel Misjonskirken Oslo er i gang med.

Et annet viktig aspekt rundt forandring er at livserfaring trumfer teologisk refleksjon (Breistein & Leer-Salvesen, 2005; Justvik, 2012). Nettopp det å møte mennesker som lever og mener annerledes enn en selv, er viktig for forandring. Et mer pluralistisk kristenmiljø som kommer av en mer funksjonell tilnærming til menighetsvalg, kan være en faktor for hvorfor mange av informantene hadde en utbredt oppfatning om å ikke dømme andre. Her kommer også Allports kontakthypotese inn; gjennom personlig kontakt, blir man glad i, og får sympati for den andre parten (Allport, 1954). Det er for eksempel lettere å mene man ikke kan praktisere sin homofile legning hvis man ikke har en personlig relasjon til noen homofile. Hvis et nært familiemedlem eller en nær venn skulle komme ut som homofil, vil det ofte vanskeliggjøre og holde fast på de gamle svarene. Siden vi i dag lever i et mer mangfoldig samfunn, har de unge pinsevevnene blitt eksponert for andre synspunkter og holdninger, noe som virker å påvirke dem i en mer tolerant retning.

Ser man på pinseteologien presentert i faglitteratur, og gjennom intervjuet med en av menighetens ledere, kom det frem at de unge pinsevevnene har en mer variert teologi, som på mange områder også er mer liberal, enn det pinsebevegelsen står for. Mange hadde et lite reflektert forhold til teologiske spørsmål, og virket heller ikke så interessert. Kombinert med en funksjonell tilnærming til menighetsvalg, og lite konkret forkynnelse om menighetens trosgrunnlag, syntes jeg ikke det er overraskende at det er stor variasjon blant holdningene til de unge pinsevevnene. Samlet sett, vil jeg si holdningene var litt mer liberale enn både lederens og menighetens, likevel var det individer som holdt på det konservative i tråd med menigheten. De unge pinsevevnene hadde alle en konservativ selvforståelse, selv om trosholdningene og moralen kunne variere. Blant gruppen med en praksis nærmest menighetens, hadde flertallet gått på menighetens egen bibelskole. Dette tyder på at for menigheten, er bibelskolen det viktigste og sterkeste virkemiddelet for å trene nye ledere som konserverer pinseteologien. Mye av grunnen til at de unge pinsevevnene som hadde gått på Filadelfias bibelskole hadde mer konservative holdninger, var at de hadde lært om det. Undervisning og gode begrunnelser for hvorfor man burde ha en satt livsstil, eller visse trosholdning, virker å være den sterkeste fellesnevneren for disse. Likevel tyder resultatene på at de unge pinsevevnene hadde en lojalitet til mesteparten av menighetens trosholdninger og moralspørsmål, selv uten å være særlig bevisst på det. Lojaliteten var sterkest rundt trosholdninger og moralspørsmål de unge pinsevevnene mente Bibelen var tydelig på.

Endringer skjer ofte i generasjonsskifter ved at de unge gjør ting annerledes, eller har litt annen praksis og holdninger. Samfunnets holdninger er åpenbart med på å påvirke den nye generasjonen. Når konservativ kristendom også er blitt en minoritet, fører det til at man lever i et samfunn hvor majoriteten har en annen praksis, og det kan da være vanskelig å ikke bli påvirket (Repstad, 2020, s. 142). Mye tyder på at synet på Gud har dreid i en mer positiv retning hvor Gud er snillere og krever mindre av individet, enn hva som var tanken før. Det vil også si at skillet mellom en ung pinsevevnn og en sekulær person er mye mindre i dag, enn for 50-60 år siden, men fortsatt til stede. En redusert konfesjonell tilhørighet og et mindre fokus på synd, har frigjort individet fra krav om en bestemt livsstil som pinsevevnn. Dette har ført til en livsstil som ikke lengre bærer preg av en isoleringsstrategi, men heller et ønske om å være et godt forbilde inn i samfunnet man lever i. Likevel er det de ikke-kristne som ser ut til å ha en større påvirkningskraft på de kristne enn motsatt.

Identitetsbyggingen har de senere årene i større grad blitt individualisert (Høeg, 2017, s. 23). Dette kommer også til syne i funnene mine. De unge pinsevevnnenes forståelse av seg selv som pinsevevnn var veldig variert. Flesteparten hadde lite tilknytning til det å være en pinsevevnn, men heller en tilknytning til det å være kristen. Identitet ble altså i liten grad knyttet opp til kirkesamfunnet, men heller knyttet til sosiale felleskapet og egen gudsrelasjon. I møte med vanskelige spørsmål, var det for alle mest naturlig å gå til venner, ikke menighetens ledere. Dette er med på at de unge pinsevevnnene heller speiler seg i hverandre, enn i menighetens teologi. Det var variert hvor stor betydning trosholdninger og moralspørsmål hadde for dem. For noen var det viktig, mens andre overlot ansvaret til den enkelte å finne ut av. Likevel hadde alle mer restriktive holdninger, enn det man ser i det omkringliggende samfunnet, som tyder på at det var visse satte normer som fortsatt var allment akseptert blant de unge pinsevevnnene.

Jeg mener begrepet *den koselige majesteten* fortsatt fungerer godt (Sødal, 2005). Det var ingen informanter som uttrykte frykt ovenfor Gud, de så heller på Gud som en med forståelse og som en venn (Trysnes, 2017, s. 132). Ingen av de unge pinsevevnnene uttrykket bekymring for om de var frelst nok, eller kristen nok til å komme til himmelen på bakgrunn av trosholdninger. Det ble heller blant noen uttrykt en holdning om at «Gud ser til hjerte». Med andre ord, Gud vektlegger ikke handlingene mest, men er forståelsesfull og ser forbi synden og vektlegger intensjonen bak. Det er også en større individualisert og selvrealiserende tro ved at individet, og ikke Gud er i sentrum. I samsvar med tidligere forskning, virket det å

være ung pinsevenn løsrevet fra store livsstilskrav, og det å være kristen ble på mange måter noe som førte til et mer innholdsrikt liv når man har med Gud «på lasset» (Trysnes, 2017). I stedet for en avholden og offervillig livsstil funnet blant tidligere pinsevenner (Ø. G. Andersen, 2018, s. 207), var Gud, hvert fall for noen, blitt litt som en lykkeamulett man har tilgjengelig når man trenger trygghet, hjelp og støtte.

Litteraturliste

- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice* (Unabridged, 25th anniversary ed). Addison-Wesley Pub. Co.
- Andersen, I. Y. (2021, mai 26). *Pinseprofessor Terje Hegertun med ny bibeltolking: Vil at frikyrkjene skal godta homofilt ekteskap*. NRK.
https://www.nrk.no/vestland/pinseprofessor-terje-hegertun-med-ny-bibeltolking_-vil-at-frikyrkjene-skal-godta-homofilt-ekteskap-1.15507982
- Andersen, Ø. G. (2018). Pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelsen—Den hellige ånds gaver og ånds erfaringer. I O. Tjørhom (Red.), *Kirkesamfunn i Norge: Innføring i kirkekunnskap* (1. utgave, 1. opplag, s. 191–212). Cappelen Damm akademisk.
- Anderson, A. H. (2004). *An introduction to Pentecostalism: Global charismatic Christianity*. Cambridge University Press.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Anchor Books.
- Bibelskolen Filadelfia. (2023). *Bibelskolen i Filadelfia Kristiansand*.
<https://www.bibelskolenifiladelfia.no/skolen>
- Bjerknes, C. (2017, oktober 3). *Barnehagegevinst på en halv milliard (+)*. www.dn.no.
<https://www.dn.no/utdannelse/barnehagegevinst-pa-en-halv-milliard/2-1-155623>
- Blågestad, K. K. (2016, mai 6). *Den kristne kostnad*. fvn.no.
<https://www.fvn.no/mening/i/GJj9B/den-kristne-kostnad>
- Botvar, P. K. (2010). Endringer i nordmenns religiøse liv. I P. K. Botvar & U. Schmidt (Red.), *Religion i dagens Norge: Mellom sekularisering og sakralisering*. Universitetsforlag.
- Botvar, P. K., & Gresaker, A. K. (2015). *Vi hjelper dem til å ta egne, gode valg* (KIFO Nr. 4; KIFO Rapport, s. 98). KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning.

- Botvar, P. K., & Trysnes, I. (2017). Jeg kaller det Stine-tro. I I. M. Høeg (Red.), *Religion og Ungdom* (s. 136–156). Universitetsforlaget.
- Botvar, P. K., & Urstad, S. S. (2012). Fra vann til vin? Bruk av rusmidler blant aktive i kristne ungdomsmiljøer. *KIFO Notat*, 3/2012. https://www.kifo.no/wp-content/uploads/2016/09/Fra-vann-til-vin_KIFO-Notat_3_2012.pdf
- Breistein, I. F., & Leer-Salvesen, P. (2005). Moderne prester og pastorer. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere Kristendom?* (s. 151–170). Fagbokforlaget.
- Brekke, J.-P. (2020). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Norge. Integreringsbarometeret 2020*. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2657621/Integreringsbarometeret_rapport.pdf
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (Fifth Edition). Oxford University Press.
- DiDonato, T. (2014, juni 25). *Should You Move In Together or Not?* | *Psychology Today*. Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/meet-catch-and-keep/201407/should-you-move-in-together-or-not>
- DiDonato, T. (2021, januar 27). *Are Couples That Live Together Before Marriage More Likely to Divorce?* | *Psychology Today*. Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/meet-catch-and-keep/202101/is-living-together-marriage-associated-divorce>
- Dobbelaere, K. (2002). *Secularization: An analysis at three levels*. P. Lang.
- Eide, J. O. (2020, januar 10). *To kvinner i eldste-rådet i Filadelfia: – Tiden var moden*. fvn.no. <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/6jvJ2z/to-kvinner-i-eldsteraadet-i-filadelfia-tiden-var-moden>
- Farstad, P. K. (2013). Pinesesus i over hundre år. I P. Repstad, E. S. Tønnessen, & A. Løvland (Red.), *Sanselig religion* (s. 110–112). Verbum.

- Filadelfia Kristiansand. (2023). *Filadelfia Lovsang*.
<https://www.filadelfiakristiansand.no/virksomheter/lovsang>
- Furseth, I., & Repstad, P. (2003). *Innføring i religionssosiologi*. Universitetsforlaget.
- Gadamer, H.-G. (2004). *Truth and method* (J. Weinsheimer & D. G. Marshall, Overs.; 2nd, rev. ed utg.). Continuum.
- Granerud, K. M. (2023, mars 10). *Tok råd fra Gud – gikk nesten konkurs / Kapital*.
https://www.kapital.no/reportasjer/eiendom/2023/03/10/7988887/tok-rad-fra-gud-gikk-nesten-konkurs?zephr_sso_ott=7IkANC
- Gunnestad, K. T. (2015). Kvinner i lederskap i Pinsebevegelsen i Norge. I K. I. Tangen & K.-W. Sæther (Red.), *Pentekostale Perspektiver* (s. 203–220). Fagbokforlaget.
- Hammerstad, B. O. (2020, januar 19). *Så mange aktive kristne drikker*. Dagen.
<https://www.dagen.no/nyheter/sa-mange-aktive-kristne-drikker/>
- Hammerstad, B. O. (2022, august 9). *Tre av fire pastorer slutter i Filadelfia Kristiansand denne måneden*. Dagen. <https://www.dagen.no/nyheter/tre-av-fire-pastorer-slutter-i-filadelfia-kristiansand-denne-maneden/>
- Hodne, H. (2005). «... Og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere ...»—Endringer i barneoppdragelse blant sørlandskristne. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere Kristendom?* (s. 135–150). Universitetsforlaget.
- Horpestad, J. (2023, februar 17). *Kristiansand Kongressenter begjærer seg selv konkurs*. Vårt Land. <https://www.vl.no/religion/2023/02/17/kongressenter-i-kristiansand-begjaerer-seg-selv-konkurs/>
- Hoas, O.-G. (36-44). Hva mener medlemmene? I O. Tegnander & O.-G. Hoas, *Kvinnen—Fri til tjeneste?* Filadelfiaforl.
<https://www.nb.no/items/d289c53e9818bfa6663816d63dce300f?page=0>

- Husebye, J. B. og J. M. (2020, februar 3). – *Personlig tar jeg klimaendringene med stor ro*. Dagen. <https://www.dagen.no/nyheter/personlig-tar-jeg-klimaendringene-med-stor-ro/>
- Høeg, I. M. (2017). Innledning. I I. M. Høeg (Red.), *Religion og ungdom* (s. 9–32). Universitetsforlaget.
- Ipsos Norsk Monitor. (2022). *Samfunnsundersøkelsen Ipsos Norsk Monitor*. <https://www.ipsos.com/nb-no/samfunnsundersokelsen-ipsos-norsk-monitor>
- Jahr, K. A. (2019, juni 25). *Pinsebevegelsen konkluderer om gjengifte*. Dagen. <https://www.dagen.no/korsets-seier/pinsebevegelsen-konkluderer-om-gjengifte/>
- Jensen, P. I., & Jensen, K. M. (2023, februar 13). *Hegertuns samlivslære er en variant av liberalteologi*. Dagen. <https://www.dagen.no/meninger/hegertuns-samlivslaere-er-en-variant-av-liberalteologi/>
- Justvik, N. M. (2012). *Idrett og kristendom på Sørlandet*: Portal.
- KIFO. (2012). *Tros- og livssynsundersøkelsen 2012*.
- Kristen student i Kristiansand*. (2023). Facebook | Kristen student i Kristiansand. <https://www.facebook.com/groups/395243910624999/>
- Kro, I. T. (2007). *Tro i endring? Kristendomsforståelser blant aktive ungdommer i to kristne ungdomsmiljøer på Sørlandet*. [Masteroppgave, Agder]. https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/139529/master_kriskun_2007_kro.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Leve sammen*. (2022). https://oslomissjonskirke.no/_service/368354/download/id/762209/name/Leve+Sammen_omb_okt.pdf
- Lundby, K. (2021). *Religion i medienes grep: Medialisering i Norge*. Universitetsforlaget.

- Magnussen, M.-L., Repstad, P., & Urstad, S. (2013). Skepsis til likestilling på Sørlandet – et resultat av religion? *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 36(3–4), 204–222.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1781-2012-03-04-03>
- Michalsen, B. B. (2016, juni 5). *Nyere forskning: Slik er nordlendingen, vestlendingen og østlendingen på jobb*. <https://m24.no/bedriftskultur-gillian-warner-soderholm-kommunikasjon/nyere-forskning-slik-er-nordlendingen-vestlendingen-og-ostlendingen-pa-jobb/133691>
- Nordic Navigation, & Dagen. (2020). *#kristen-Norge*. <https://innhold.dagen.no/kristen-norge>
- Pedersen, W. (2012). Guds grep – Kristendom, sex og samliv. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 53(3), 295–315. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2012-03-02>
- Pedersen, W. (2013). Alkoholavholdende – en risikogruppe? *Tidsskrift for Den norske legeforening*, 133(1), 33–36. <https://doi.org/10.4045/tidsskr.12.1017>
- Regjeringen. (2022). *Antall tilskuddstellende medlemmer i tros- og livssynssamfunn i 2022*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/8e328011f0e541d99e0b6243387e38dd/anta-ll-tilskuddstellende-medlemmer-tros-og-livssynssamfunn-2022.pdf>
- Repstad, P. (2002). De nære ting. Om det å utdanne, bygge og forske på profesjoner. I B. Nylehn & A. M. Støkken (Red.), *De profesjonelle* (1. utg., s. 199–216). Universitetsforlaget.
- Repstad, P. (2005). Fra forskjellsreligion til humanitetsreligion? En introduksjon. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere Kristendom?: Sørlandsreligion i endring* (s. 9–33). Fagbokforlaget.
- Repstad, P. (2009). *Mellom nærhet og distanse: Kvalitative metoder i samfunnsfag* (4. reviderte utgave). Universitetsforlaget.

- Repstad, P. (2013). Flere sanser i bruk. I P. Repstad, E. S. Tønnessen, & A. Løvland (Red.), *Sanselig religion* (s. 9–20). Verbum.
- Repstad, P. (2020). *Religiøse trender i Norge*. Universitetsforlaget.
- Repstad, P., & Henriksen, J.-O. (Red.). (2005). *Mykere Kristendom?: Sørlandsreligion i endring*. Fagbokforlaget.
- Repstad, P., Tønnessen, E. S., & Løvland, A. (Red.). (2013). *Sanselig religion*. Verbum.
- Skjegstad, Ø. (2005). Fortapelsens mulighet—Frikirkelige pastorer i Vest-Agder om livets utgang. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere Kristendom?* (s. 171–182). Fagbokforlaget.
- ssb. (2020). *Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja*. ssb.no.
<https://www.ssb.no/statbank/table/06339/tableViewLayout1/>
- ssb. (2021). *Bruk av ulike medier, etter alder 1992—2021*. Statistikkbanken. ssb.no.
<https://www.ssb.no/statbank/table/12952/>
- ssb.no. (2021, januar 21). *Andelen samboere fortsetter å øke*. ssb.
<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/andelen-samboere-fortsetter-a-oke>
- Strøm, F., & Molstad, C. S. (2021). *Holdninger til innvandrere og innvandring*. 2021(36), 111. https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/holdninger-til-innvandrere-og-innvandring/_/attachment/inline/c9c6865c-d33f-4ddf-9db6-6a251a77b5a2:d004c63004446faf74cc21856aae893a1a3822a7/RAPP2021-36.pdf
- Sødal, H. K. (2005). Forandring fryder? Endringer i tre kristne ungdomsgrupper i Kristiansand 1984-2004. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere Kristendom?* (s. 66–90). Fagbokforlaget.
- Sødal, H. K. (2013a). Når pinsevenner bygger monumentalt. I P. Repstad, E. S. Tønnessen, & A. Løvland (Red.), *Sanselig religion* (s. 74). Verbum.

- Sødal, H. K. (2013b). Telt og tempel—Forsamlingslokaler i pinsebevegelsen. I P. Repstad & E. S. Tønnessen (Red.), *Hellige Hus: Arkitektur og utsmykning i religiøst liv* (s. 132–171). Cappelen Damm Akademisk.
- Sødal, H. K. (2013c). Vi bygger ikke murer, vi bor i telt. I P. Repstad, E. S. Tønnessen, & A. Løvland (Red.), *Sanselig religion* (s. 68–74). Verbum.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utgave). Fagbokforlaget.
- Trysnes, I. (2005). Å campe med Gud. Kristne sommerstevner på Sørlandet. I P. Repstad & J.-O. Henriksen (Red.), *Mykere kristendom?* (s. 91–105). Fagbokforlaget.
- Trysnes, I. (2013). Dra meg nær til deg. I P. Repstad, E. S. Tønnessen, & A. Løvland (Red.), *Sanselig religion* (s. 106–109). Verbum.
- Trysnes, I. (2017). Å være ung i kristne ungdomsmiljøer. I I. M. Høeg (Red.), *Religion on ungdom* (s. 119–135). Universitetsforlaget.
- Ungdata. (2022a). *Undata—Kristiansand Kommune, Videregående skoler*.
https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/c17d620c23c44419a7964ebbc72085dc/agder-ungdata-videregaende_kommune.pdf
- Ungdata. (2022b). *Ungdata-undersøkelsen 2022 i Kristiansand kommune*.
<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/c17d620c23c44419a7964ebbc72085dc/klasse-trinn-videregaende-2022.pdf>
- Ungdata—Agder. (2022). https://www.ungdata.no/wp-content/uploads/reports/Agder_2022_Videregaende_Fylke.pdf
- Urstad, S. S. (2017). Tro og tilhørighet. I I. M. Høeg (Red.), *Religion on ungdom* (s. 179–198). Universitetsforlaget.
- Wadel, C. C., & Fuglestad, O. L. (2020). Feltarbeidsprosessen. I C. Wadel, *Feltarbeid i egen kultur* (Rev. utg, s. 211–236). Cappelen Damm akademisk.

- Weum, J. (2019, juli 3). *Her er grunnene for at pinsevenner kan skille seg og gifte seg på nytt*. Dagen. <https://www.dagen.no/nyheter/her-er-grunnene-for-at-pinsevenner-kan-skille-seg-og-gifte-seg-pa-nytt/>
- Wiik, K. A., & Noack, T. (2011, februar 28). *Hvem er mest fornøyd med samlivet?* ssb.no. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-mest-fornoyd-med-samlivet>
- Woodhead, L. (2011). Five concepts of religion. *International Review of Sociology*, 21(1), 121–143. <https://doi.org/10.1080/03906701.2011.544192>
- Woodhead, L., & Heelas, P. (Red.). (2000). *Religion in modern times: An interpretive anthology*. Blackwell Publishers.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv for informantene

Deltakelse i forskningsprosjekt

«Hvordan forstår aktive unge pinsevenner i Kristiansand seg selv som pinsevenn, og hvilken betydning har trosholdninger og moralspørsmål for dem?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se nærmere på om kristne unge voksne i menigheten sitt syn på teologi og moral. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målet med prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I dette prosjektet ønsker jeg å se nærmere på om menighetsgående unge voksnes syn på identitet, trosholdninger og moral. Derfor ønsker jeg å intervju både aktive deltakere og ledere fra menighetens ungdomsarbeid. Dette for å kunne sammenligne svarene og se om det er mulig å si noe om det finnes et skille rundt identitet, trosholdninger og moral mellom aktive deltakere og menigheten som kirkesamfunn sett i lys av forskjellige sosiologiske teorier som blant annet sekulariserings-, individualiserings- og liberaliseringsteori.

Forskningsprosjektet inngår i en masteroppgave på Universitetet i Agder på Fakultet for humaniora og pedagogikk og skrives fra høsten 2022 til våren 2023.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Masterstudent Marius Røstad er ansvarlig for prosjektet med veiledning fra professor Ida Marie Høeg.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du blir spurt om å bli med i forskningsprosjektet da du er en person som er involvert i menigheten og har gått der i minimum 1 år. Planen er å intervju 10-15 personer.

Kontaktinformasjon har enten kommet fra menighetens ledere, fra andre som går i menigheten eller andre som har blitt intervjuet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du har lyst å delta i forskningsprosjektet, vil jeg gjerne intervju deg. Et intervju er en samtale der jeg stiller deg forskjellige spørsmål. Spørsmålene vil handle om din personlige erfaring av kristen tro og dine holdninger rundt spørsmål som for eksempel bibel, menighet, alkohol, seksualitet og miljøvern.

Under intervjuet vil kun forskeren være til stedet og det gjøres lydopptak. Intervjuet vil ta mellom 30 – 60 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet.

Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Informasjonen fra intervjuene vil bli anonymisert og dekonstruert på en slik måte at det ikke kan fremkomme hvem som har deltatt i undersøkelsen. Det vil kun være forsker og veileder som har tilgang på datamaterialet.

Alle dokumenter som inneholder personopplysninger sikres ved at det kun lagres på Universitetet i Agder sine passordbeskyttede servere som i dette tilfelle er OneDrive.

Opptak blir gjort via godkjent opptaksapp på mobilen som krypterer lydfilen på mobilen og sender til en kryptert server hvor den kan lastes ned i etterkant. Dette for å sikre personvern. Lydfilen overføres snarest til UiA sine passord-beskyttede servere.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes ved innlevering av masteroppgaven 15. mai 2023. Etter prosjektgodkjennelse vil all personinformasjon om deg bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Agder ved Marius Røstad (marar18@uia.no) eller veileder for oppgaven Ida Marie Høeg (ida.m.hoeg@uia.no)
- Vårt personvernombud: Trond Hauso (personvernombud@uia.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Marius Røstad

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: «*Hvordan forstår aktive unge pinsevenner i Kristiansand seg selv som pinsevenn, og hvilken betydning har trosholdninger og moralspørsmål for dem?*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: intervjuguide

Generelt

- Kan du fortelle om hvordan du ble kristen?
- Kan du fortelle noe om din familie og deres forhold til religion?

Menighet

- Hvordan er du involvert i menigheten?
- Når du tenker på forrige gang du var på UngVoksen møte i Filadelfia – Hva var høydepunktet eller noe du sitter igjen med?
- Hva gjorde at du begynte å gå i denne menigheten?
- Kan du fortelle om trosgrunnlaget til menigheten du går i?
- Er trosgrunnlaget til menigheten noe du har hørt snakket om på møter?
- Identifiserer du deg selv som pinsevenn?
- Føler du at din kristne tro skiller seg fra resten av menigheten?
- Skjer det at du er uenig i det som undervises og/eller det pastoren sier?
- Å være aktiv i dette miljøet, er det noen forventninger til deg som person?
- Hvordan ser du på at det er flere menigheter som har arbeid for samme aldersgruppe?

Bibelen

- Når du leser i Bibelen, hvordan går du frem?
- Ser du på Bibelen som en autoritet eller mer som veiledende i spørsmål rundt kristenlivet?
- Hva gjør du når du i Bibelen og ikke forstår det som du leser?
- Synes du det er problematisk at så mange leser Bibelen så forskjellig?

Teologi og etikk

- Hva vil det si å være en kristen?
- Hva vil det si å være en kristen for deg?
- Hvordan skiller du deg fra kristne i andre menigheter/kirkesamfunn.
- Hvordan ser du på den hellige ånd?
- Hvis jeg sier ordet «synd», hva tenker du på da?

Seksualitet

- Hva er ditt syn på samboerskap?
- Hva er ditt syn på sex før ekteskapet?
- Kan du fortelle hvordan du ser på det å være kristen og homofil?

- Syntes du kristne burde delta i pride?

Diverse

- Kan du fortelle om hvordan du ser på dåp?
- Kan du fortelle om ditt forhold til alkohol?
- Kan du fortelle hvordan du ser på klima og miljøvern i verden i dag?
 - o Er det noe forkynnelse på det?
- Kan du fortelle om hva du tenker skjer når vi dør?
- Når du har spørsmål eller er usikker på teologiske og etiske spørsmål, hvordan går du frem for å finne ut mer for å danne en egen mening?

Media og samfunn

- Er det noen sosiale medier du liker å lytte til som tar opp tro og liv?
- Føler du noen medier og sosiale medier er med på å styrke din tro?
- Føler du noen medier og sosiale medier er med på å svekke din tro?
- Har du noen refleksjoner hvordan media fremstiller kristendommen og kanskje spesielt Pinsebevegelsen/konservativ kristendom?

Avslutning

- Hvordan synes du det er å være kristen i Norge i dag?
- Er det noe du vil legge til?

Muntlig spørreskjema:

- Alder, hvor er du fra, jobb/studier
- Hvor lenge vil du si du har vært kristen?
- Har du gått på en bibelskole eller noe lignende?
- Hvor mange ganger i måneden deltar du på kristne arrangementer?
- Hvor mange ganger leser du i Bibelen på en uke i gjennomsnitt?
- Hvor ofte ber du i gjennomsnitt på en uke?
- Hvor lenge har du gått i Filadelfia krsand?
- Hvor mange venner vil du si du har i menigheten?
- Hvor lang tid bruker du på sosiale medier en gjennomsnittlig dag?
- Går søsken/foreldre i menigheten?
- På en skala fra liberal til konservativ hvor tallet 1 er veldig liberal og tallet 10 er veldig konservativ vil du plassere deg selv?